

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПАХАЛЕНКО АНТОН АНДРІЙОВИЧ

УДК 657.25

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування
Галузь знань 07 – управління та адміністрування

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Науковий керівник: Сіренко Н.М., канд.екон.наук
Завідувач кафедри: Сіренко Н.М., д-р екон.наук, професор

Миколаїв — 2022

АНОТАЦІЯ

Пахаленко А.А. Організація обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств - На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» у галузі знань 07 – Управління та адміністрування. - Миколаївський національний аграрний університет, Миколаїв, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретико-методичних та практичних засад організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.

Обґрунтовано, що необоротні активи є тим інструментом, який забезпечує можливість підприємству розвивати виробничо-господарську діяльність, здійснюючи багаторазові оберти оборотних активів.

Встановлено, що система та комплекс методів управління основними засобами підприємства повинні відповідати низці принципів – деяких стійких вимог, які забезпечують підвищення ефективності управлінської діяльності. Варто зазначити, що у спеціальній літературі традиційно виділяють такі принципи управління основними засобами підприємства, як об'єктивність, системність, наукова обґрунтованість тощо.

Управління основними засобами – це процес формування та реалізації політики забезпечення їх раціональної структури та стану, підвищення економічної ефективності використання відповідно до можливостей підприємства, динаміки змін у ринковій середовищі задля досягнення стратегічних цілей діяльності.

Доведено, що основним критерієм визначення складової «необоротний» є саме строк корисного використання активу, що впливає із визначення категорії «основні засоби», наведеного у НПСБО 7 «Основні засоби».

Провівши дослідження, можемо констатувати, що необоротні активи є основоположним базисом виробничого-господарського процесу підприємства. Співвідношення між складовими частинами необоротних активів залежить від специфіки діяльності організації. Актуальні питання контролю за ефективним використанням необоротних активів тісно пов'язані із зацікавленістю стейкхолдерів у незалежній достовірній інформації про них.

Проаналізовано, що у наказі про облікову політику щодо необоротних матеріальних активів доцільно визначити вартісну межу віднесення активів до необоротних матеріальних активів, строк корисного використання (експлуатації) об'єкта необоротних матеріальних активів, методи нарахування амортизації, випадки, коли ліквідаційна вартість не використовується при обчисленні амортизації.

Базою дослідження обрано ТОВ «Золотий колос» Вітовського району. Документальне оформлення обліку основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» здійснюється з використанням спеціалізованих форм первинних документів, первісна вартість формується залежно від шляхів надходження об'єктів, облік ведеться у розрізі окремих об'єктів основних засобів.

Визначено, що потребує удосконалення діюча методика обліку операцій з переоцінки основних засобів, відповідно до якої сума дооцінки залишкової вартості об'єктів з нарахуванням амортизації зменшується, а розмір додаткового капіталу залишається незмінним. У результаті виникає ситуація, коли ліквідація об'єкта внаслідок його повного зносу призводить до збільшення прибутку підприємства. Одночасно з нарахуванням амортизації необхідно зменшувати розмір додаткового капіталу на суму амортизації дооцінки залишкової вартості.

Зазначено, що в загальному під контролем розуміють будь-яку процедуру, яка сприяє зменшенню схильності до ризику. Контроль є одним з особливих етапів управління на підприємстві. Для того щоб прийняти ефективне управлінське рішення потрібно мати неупереджену релевантну інформацію, точність якої можна забезпечити здійсненням контролю.

Доцільно у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району запровадити службу внутрішнього контролю на підприємстві, яка буде безпосередньо займатися контролем, надавати інформацію керівникам відділів та служб для прийняття оперативних управлінських рішень, виявляти резерви підвищення ефективності, здійснювати консультування, виявляти недоліки в роботі відділу оперативного контролю та сприяти своєчасному їх усуненню, розробляти плани та програми проведення перевірок, розробляти плани послідуочого контролю щодо усунення виявлених раніше недоліків та проводити перевірку їх виконання, розглядати факти порушень робітниками чинного законодавства, нормативно-правових документів: рекомендувати керівникові підприємства вживати заходи для недопущення дій, результатом яких може стати порушення чинного законодавства, інших чинних нормативно-правових актів та забезпечувати документування кожного факту перевірки.

Визначено, що від правильної побудови алгоритму контролю основних засобів та його своєчасного проведення на підприємстві залежить ефективність обліково-аналітичного забезпечення управління необоротними активами, щов свою чергу забезпечить ТОВ «Золотий Колос» достатньою кількістю релевантної та актуальної інформації щодо основних засобів.

Ключові слова: амортизація, аналітичний облік, необоротні активи, управління, основні засоби, нематеріальні активи, знос, первинний облік, синтетичний облік, контроль, фінансові інвестиції.

SUMMARY

Pakhalenko A. Organization of accounting for non-current assets in the management system of material and technical base of agricultural enterprises - On the rights of the manuscript.

Qualification of the robot for the health of the lighting level "Master" for the specialty 071 "Appearance and giving" at the gallery of knowledge 07 - Management and administration. – Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, 2022.

Qualification work is devoted to the study of theoretical and methodological and practical principles of accounting for non-current assets in the management of the development of material and technical base of agricultural enterprises.

It is substantiated that non-current assets are the tool that allows the company to develop production and economic activities, carrying out multiple turnovers of current assets.

It is established that the system and set of methods of management of fixed assets of the enterprise must meet a number of principles - some stable requirements that improve the efficiency of management. It should be noted that the special literature traditionally distinguishes such principles of management of fixed assets of the enterprise as objectivity, systematization, scientific validity and so on.

Management of fixed assets is a process of formation and implementation of policy to ensure their rational structure and condition, increase the economic efficiency of use in accordance with the capabilities of the enterprise, the dynamics of changes in the market environment to achieve strategic goals.

It is proved that the main criterion for determining the component "non-current" is the useful life of the asset, which follows from the definition of the category "fixed assets", given in IAS 7 "Fixed assets".

Having conducted research, we can state that non-current assets are the fundamental basis of the production and economic process of the enterprise. The ratio between the components of non-current assets depends on the specifics of the organization. Current issues of control over the effective use of non-current assets are closely related to the interest of stakeholders in independent reliable information about them.

It is analyzed that in the order on accounting policy for non-current tangible assets it is advisable to determine the value limit of attribution of assets to non-current tangible assets, useful life (operation) of non-current tangible assets, depreciation methods, cases where liquidation value is not used in calculating .

The Golden Ear LLC of Vitovsky district was chosen as the basis of the research. Dokumentalne oformlennya obliku ocnovnyx zacobiv y of "Golden Ear"

zdiyenyuyetcyā of vykopyctannyam spetsializovanyx fopm pepvynnyx dokymentiv, pepvicna vaptict fopmyyetyca zalezho from shlyaxiv nadxodzhennya ob'yektiv, oblik vedetyca y pozpizi okpemyx ob'yektiv osnovnyh zasobiv.

Determined that potpebuye udockonalennya diyucha metodyka obliku opepatsiy of pepeotsinky ocnovnyh zacobiv, vidpovidno till the yakoyi cuma dootsinky zalyshkovoyi vaptocti Object of napahuvannyam amoplyzatsiyi zmeshuyetyca, a pozmip dodatkovoho kapitalu zalyshayetyca nezminnym. As a result, a situation arises when the liquidation of an object as a result of its full value leads to an increase in the company's profit. Simultaneously with the amortization charge, it is necessary to reduce the amount of additional capital by the amount of amortization of the residual value estimate.

It is noted that in general, control means any procedure that helps reduce risk appetite. Control is one of the special stages of management in the enterprise. In order to make an effective management decision, it is necessary to have unbiased relevant information, the accuracy of which can be ensured by exercising control.

It is expedient to introduce an internal control service at Zoloty Kolos LLC of Vitovsky district, which will be directly involved in control, provide information to heads of departments and services for operational management decisions, identify reserves for efficiency, provide advice, identify shortcomings in the operational control department and to promote their timely elimination, to develop plans and programs for inspections, to develop plans for follow-up control to eliminate previously identified deficiencies and to check their implementation, to consider violations of current legislation, regulations: to recommend the head of the company to take measures to prevent actions may be a violation of applicable law, other applicable regulations and provide documentation of each fact of inspection.

It is determined that the effectiveness of accounting and analytical support of non-current assets management depends on the correct construction of the algorithm of control of fixed assets and its timely implementation at the enterprise, which in turn will provide LLC "Golden Ear" sufficient relevant and relevant information on fixed assets.

Key words: depreciation, analytical accounting, non-current assets, management, fixed assets, intangible assets, depreciation, primary accounting, synthetic accounting, control, financial investments.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП	9
Розділ 1 Теоретичні та законодавчо-нормативні аспекти організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.....	12
1.1 Теоретичні аспекти організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.....	12
1.2 Законодавчо-нормативні аспекти організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.....	17
1.3 Методичні аспекти організації обліку і контролю необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.....	27
РОЗДІЛ 2 СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	34
2.1 Формування облікової політики у частині обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах.....	34
2.2 Організація первинного обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах.....	44
2.3 Особливості аналітичного та синтетичного обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах.....	55
2.4 Напрями удосконалення організації обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах	67
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	74
3.1 Особливості організації контролю необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств	74
3.2 Оцінка ефективності контролю необоротних активів та напрями його удосконалення в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.....	86
ВИСНОВКИ.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах суттєво зростає роль обліку як найважливішої функції управління та інструменту отримання повної та достовірної інформації про наявність та рух матеріально-технічних ресурсів та насамперед основних засобів, від ефективності використання яких безпосередньо залежить фінансовий та майновий стан кожного підприємства. Одним із проблемних питань залишається облік витрат на ремонт основних засобів. Специфіка сільськогосподарських підприємств обумовлює підвищений знос обладнання, що надає особливого значення його ремонту. На практиці відмінності між капітальним і поточним ремонтом об'єктів основних засобів не завжди очевидні. У зв'язку з цим необхідно удосконалювати організацію обліку для правильного розмежування витрат на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів.

Ступінь розробленості проблеми. Проблеми організації обліку необоротних активів висвітлено у працях вітчизняних науковців таких, як О. Артюх, Н. Бондаренко, Ф. Бутинець, Л. Гуцаленко, Т. Мац, В. Швець та ін. Особлива увага в дослідженнях приділяється питанням сутності і класифікації необоротних активів, проте багато теоретичних і практичних аспектів організації обліку необоротних активів в сільськогосподарських підприємствах потребують подальшого дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження сучасного стану організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств і розробка пропозицій щодо їх поліпшення.

Відповідно до поставленої мети визначено такі основні завдання:

- дослідити законодавчо-нормативні та теоретичні аспекти організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств;

- охарактеризувати формування облікової політики у частині обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах;
- дослідити стан ведення обліку необоротних активів сільськогосподарських підприємств;
- обґрунтувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку необоротних активів на досліджуваному підприємстві;
- проаналізувати особливості організації контролю необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств;
- оцінити ефективність контролю необоротних активів та напрями його удосконалення в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів щодо організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.

Методологічна основа дослідження. У процесі дослідження використовувалися методи: аналізу та синтезу – при дослідженні стану організації та обліку необоротних активів; індукції та дедукції – при уточненні окремих понять, зокрема, «необоротні активи» та «основні засоби»; узагальнення, порівняння і групування – при удосконаленні класифікації основних; елементи методу бухгалтерського обліку – документування, оцінка, рахунки, подвійний запис, баланс і звітність – при вивченні методики обліку необоротних активів; монографічний – при вивченні зарубіжного та вітчизняного досвіду ведення обліку необоротних активів.

Теоретичну базу дослідження. Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти України, міжнародна практика

організації обліку, наукові здобутки вітчизняних і зарубіжних учених з проблемних питань обліково-аналітичного забезпечення необоротних активів, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, а також результати особистих досліджень автора.

Наукова новизна результатів проведеного дослідження полягає у розробці рекомендацій, спрямованих на вдосконалення існуючої методичної бази організації обліку та контролю необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.

Теоретична та практична значимість роботи полягає у вдосконаленні методики організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Основні положення, висновки, пропозиції кваліфікаційної роботи використовуються бухгалтерами сільськогосподарських підприємств Вітовського району.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг кваліфікаційної роботи складає 94 сторінок друкованого тексту. Список використаних джерел налічує 5 найменувань. У роботі 2 додатків, 36 таблиць та 13 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Теоретичні аспекти організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств

Необоротні активи є тим інструментом, який забезпечує можливість підприємству розвивати виробничо-господарську діяльність, здійснюючи багаторазові оберти оборотних активів. Слід зазначити, що сьогодні, незважаючи на значну кількість досліджень, відсутнє єдине визначення поняття «необоротні активи». Проведемо аналіз наявних тверджень у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 Підходи до визначення категорії «необоротні активи»

Автор	Визначення
Н. Банера, Л. Гелей, С. Пилипенко, В. Мороз [3]	Необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними, до складу яких включають основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, довгострокові біологічні активи, відстрочені податкові активи, довгострокову дебіторську заборгованість, інші необоротні активи, гудвіл
Н. Гудзь [8]	Необоротні активи – це сукупність майнових цінностей, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності підприємства. Як правило, до них належать засоби тривалістю використання більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
С. Сеймон [47]	Необоротні активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів та прав, які належать суб'єкту господарювання, беруть участь у виробничому процесі, <u>переносять</u> свою вартість на продукцію частинами, корисний ефект від використання яких очікується отримувати протягом періоду, який становить більше одного року
В. Шелудько [54]	Необоротні активи – це майно підприємства, призначене для тривалого використання в процесі фінансово-господарської діяльності
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [32]	Необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними. Оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців із дати балансу

Джерело: побудовано за даними [11,3,8,47,54,32]

Проаналізувавши наведені визначення категорії «необоротні активи», можемо констатувати відсутність єдиного визначення. Одні автори вважають необоротні активи матеріальними та нематеріальними активами підприємства, інші – майновими цінностями.

На нашу думку, необоротними активами є матеріальні, нематеріальні активи та права, які належать суб'єкту господарювання, що використовуються на підприємстві більше одного року (операційний цикл), забезпечуючи його діяльність, задля отримання в майбутньому економічних вигід.

Необоротні активи класифікуються як:

1 Матеріальні необоротні активи - це активи, які мають матеріальну форму (основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції в матеріальні активи, довгострокові біологічні активи).

2 Нематеріальні активи - це немонетарні активи, які не мають матеріальної форми, сутність яких полягає у володінні правами на об'єкти інтелектуальної власності, а також інші інтелектуальні права, визнані в порядку, встановленому відповідним законодавством, об'єктом права власності особи, можуть бути ідентифіковані (ототожнені) й утримуються підприємством з метою використання протягом періоду, який більший за рік (або один операційний цикл, якщо він більший за рік) для виробництва та ін.

2 Фінансові необоротні активи - це довгострокові фінансові інвестиції, відстрочені податкові активи, довгострокова дебіторська заборгованість. До монетарних активів відносять кошти та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість. Інші активи є немонетарними [8] (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Класифікація необоротних активів

Джерело: побудовано автором

Система та комплекс методів управління основними засобами підприємства повинні відповідати низці принципів – деяких стійких вимог, які забезпечують підвищення ефективності управлінської діяльності. Варто зазначити, що у спеціальній літературі традиційно виділяють такі принципи управління основними засобами підприємства, як об'єктивність, системність, наукова обґрунтованість тощо. Не заперечуючи значущість такого роду принципів, слід зазначити, що вони мають досить загальний характер, можуть бути використані не тільки щодо основних засобів, але практично будь-якого об'єкта управління підприємства.

Крім того, у сучасних умовах головна зміна принципів управління пов'язана з переглядом ролі об'єктів основних засобів у забезпеченні успішності бізнесу: в даний час результативність використання основних засобів, розкриття їхнього потенціалу стають значущими факторами досягнення цілей підприємства та його сталої ефективності.

У зв'язку з цим сформовані спеціальні принципи ефективного управління основними засобами підприємства, такі як:

1. Принцип комплексного обліку інститутів та інституційних змін, пов'язаних із основними засобами. Що означає необхідність обов'язкового обліку інституційних факторів на всіх стадіях управління основними засобами підприємства.

У найбільш загальному вигляді інститут є системою взаємопов'язаних формальних та неформальних норм та механізмів примусу до виконання. Інститути, пов'язані з основними засобами, включають не тільки формальні норми - законодавство, що регламентує різні аспекти відтворення основних засобів (порядку їх придбання, обліку, амортизаційної політики, експлуатації, лізингу тощо), а й норми неформальних інститутів, наприклад, галузевих асоціацій та спілок підприємців, які так чи інакше взаємодіють із управлінням основними засобами. Слід зазначити, що багато вітчизняних підприємств не в достатній мірі здійснюють облік функціонування формальних та неформальних інститутів у процесі управління (аж до ігнорування норм

законодавства), що в кінцевому підсумку знижує у довгостроковій перспективі ефективність управління основними засобами.

2. Принцип раціоналізації трансакційних витрат, що виникають у процесі відтворення основних засобів. Трансакційні витрати являють собою будь-які витрати, пов'язані із забезпеченням та захистом прав власності та забезпеченням контрактів. Трансакційні витрати, пов'язані з основними фондами, включають витрати на пошук і обробку економічно значущої інформації, пов'язаної з придбанням та експлуатацією основних засобів, можливі витрати, обумовлені не цілком коректним виконанням контрактних зобов'язань постачальників основних засобів, витрати на забезпечення безпеки парку основних засобів, можливі корупційні витрати, пов'язані з придбанням об'єктів основних засобів. Відповідно до даного принципу система та методи управління основними засобами підприємства мають забезпечувати раціоналізацію складу та структури трансакційних витрат, від чого безпосередньо залежать прибуток, рентабельність та вартість підприємства.

3. Принцип раціональної транспарентності процесу управління основними засобами. Принцип означає формування інформаційної «прозорості» системи управління основними засобами, що, зокрема, мінімізує ризики необґрунтованого завищення їх покупної вартості, їх нецільового використання у процесі функціонування тощо. Разом з тим, такого роду транспарентність, інформаційна «прозорість» управління основними засобами підприємства не може мати абсолютний характер. Зокрема, подібна транспарентність має обмежуватися вимогами комерційної таємниці розробок, пов'язаних із основними засобами підприємства.

4. Принцип полісуб'єктності управління основними засобами підприємства. Відповідно до нього, коло суб'єктів управління основними засобами підприємства має бути досить широким і включати наступних основних суб'єктів: - безпосередні функціональні та лінійні підрозділи підприємства; - органи корпоративного управління, у т. ч. рада директорів та загальні збори акціонерів підприємства (у частині розгляду та затвердження

довгострокових програм модернізації основних засобів підприємства); - робітники, зайняті в процесі експлуатації основних засобів (у частині формування раціоналізаторських пропозицій щодо підвищення ефективності їхнього поточного використання у виробничому процесі).

5. Принцип синергізму передбачає досягнення додаткового позитивного ефекту внаслідок взаємодії окремих об'єктів основних засобів, а також взаємодії основного капіталу та інших видів капіталу промислового підприємства

6. Принцип націленості на довгострокову максимізацію ефективності та вартості підприємства. Відповідно до принципу, система та комплекс методів управління основними засобами підприємства повинні забезпечувати у довгостроковій перспективі підвищення рівня його ефективності та, як наслідок, ринкової вартості. Зазначений принцип до певної міри узагальнює зміст виділених раніше принципів ефективного управління основними засобами підприємства

Наведений перелік принципів управління основними засобами підприємства дозволяє найбільш повно відобразити особливості управління основними засобами, а також узагальнити та систематизувати принципи, наведені у досліджуваних літературних джерелах. Все це зрештою сприяє довгостроковій максимізації ефективності використання основних засобів та підвищення вартості підприємства в цілому.

Отже, управління основними засобами – це процес формування та реалізації політики забезпечення їх раціональної структури та стану, підвищення економічної ефективності використання відповідно до можливостей підприємства, динаміки змін у ринковій середовищі задля досягнення стратегічних цілей діяльності.

Проведений пошук наукових підходів управління виявив методи, які можна рекомендувати підприємствам для управління основними засобами, незважаючи на те, що вони також спрямовані на вдосконалення та інші аспекти діяльності підприємства. Однак при використанні цих методів

вітчизняних підприємств необхідно враховувати їх специфіку та недоліки, а також форми власності та національні відмінності в нормативно-правовому забезпеченні, психологічних особливостях і тому подібне.

1.2 Законодавчо-нормативні аспекти організації обліку необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств

Підґрунтям для визначення основних організаційних моментів ведення обліку у підприємствах та організаціях, у будь-якій країні, є документи нормативно-правового характеру, де закріплені відповідні норми права суб'єктів господарювання.

Сьогодні, нормативно-правове регулювання обліку та складання фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти в межах його повноважень [49].

У період з 2000 року по сьогоднішній день Міністерством фінансів було розроблено і затверджено 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку, Інструкцію про його застосування та інші нормативно-правові документи. Проаналізувавши прийняті нормативні документи з бухгалтерського обліку, в тому числі обліку необоротних матеріальних активів, можна виділити декілька рівнів нормативного регулювання обліку необоротних матеріальних активів:

I – Конституція України; Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»; Податковий кодекс України; інші законодавчі акти;

II – НП(С)БО 7 «Основні засоби»; НП(С)БО 9 «Запаси»; НП(С)БО 14 «Оренда»; НП(С)БО 16 «Витрати»; НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»; інші нормативно-правові акти;

III – Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів; Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку; інші нормативно-правові акти;

IV - Наказ про облікову політику підприємства; робочий план рахунків для обліку інших необоротних матеріальних активів; наказ про проведення інвентаризації [49].

Зазначені вище рівні (I-III) регулюється на рівні держави і є обов'язковими для виконання усіма підприємствами та організаціями. Усі документи IV рівня складаються та затверджуються на підприємстві.

Організація бухгалтерського обліку повинна здійснюватися на основі певних принципів, а саме принципів, які діють у міжнародній практиці та відображені у ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [31]. До них належать: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, історична собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність.

Міжнародні принципи обліку – це сукупність відповідних методів, які складають базу обліку і відображені в міжнародних бухгалтерських стандартах. Існує 14 загальновизнаних принципів МСБО, а саме, господарської одиниці, безперервності, грошового виміру, періодичності, послідовності, історичної собівартості, фактичної реалізації, відповідності, повного розкриття, двосторонньої тотожності, витрат та вигод, суттєвості галузевої практики, консерватизму.

Проаналізувавши усі принципи бухгалтерського обліку можна зробити висновок, що цілісність системи обліку забезпечується цілим рядом принципів в їх взаємодії. Можна виділити наступні принципи організації бухгалтерського

обліку, які мають найвагоміший вплив на облік необоротних матеріальних активів. Перелік їх є наступним: повне висвітлення, послідовність, безперервність, історична собівартість, відповідність, реальність, ясність, контроль облікових даних. Розглянемо більш детально дані принципи та їх вплив на організацію обліку необоротних матеріальних активів на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 – Принципи обліку необоротних активів
Джерело: побудовано за даними [48]

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому [31].

Статтею 8 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено, що питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника або уповноваженого

органу, а також підприємство самостійно визначає облікову політику та питання, які з цим пов'язані [31].

Згідно з МСБО 1 «Подання фінансової звітності» до мінімального переліку статей необоротних активів відносяться основні засоби; інвестиційна нерухомість; нематеріальні активи; фінансові активи; інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі; біологічні активи [34].

Відповідно до вітчизняного законодавства необоротні активи розділені на три групи [32, 43]: основні засоби; інші необоротні матеріальні активи; нематеріальні активи.

У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» вказано, що необоротні активи - всі активи, що не є оборотними. У свою чергу оборотні активи - гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [32].

На нашу думку, основним критерієм визначення складової «необоротний» є саме строк корисного використання активу, що впливає із визначення категорії «основні засоби», наведеного у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» № 92 від 27.04.2000 р.

НП(С)БО 7 зазначає що, основні засоби - матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [43].

Об'єкт основних засобів - це: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій;

відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством [43].

Згідно із нормами цього ж положення, строк корисного використання (експлуатації) - очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством/установою або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством/установою обсяг продукції (робіт, послуг) [43].

Для оцінки основних засобів використовують такі види вартостей (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 Категорії вартості основних засобів

Визначення	Зміст
Первісна вартість	історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів
Переоцінена вартість	вартість необоротних активів після їх переоцінки
Сума очікуваного відшкодування необоротного активу	найбільша з двох оцінок: чиста вартість реалізації або теперішня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від використання необоротного активу, включаючи його ліквідаційну вартість
Чиста вартість реалізації необоротного активу	справедлива вартість необоротного активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію
Залишкова вартість	різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу і сумою його накопиченої амортизації (зносу)
Справедлива вартість	сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату
Капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи	витрати на будівництво, реконструкцію, модернізацію (інші поліпшення, що збільшують первісну (переоцінену) вартість), виготовлення, придбання об'єктів матеріальних необоротних активів (у тому числі необоротних матеріальних активів, призначених для заміни діючих, і устаткування для монтажу), що здійснюються підприємством

Джерело: побудовано за даними [11]

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за такими групами: основні засоби; земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження та плодоносні рослини; інші основні засоби; інші необоротні матеріальні активи; бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (нетитульні) споруди; природні ресурси; інвентарна тара; предмети прокату; інші необоротні матеріальні активи [43].

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, яка складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою [43].

Фінансові витрати не включаються до первісної вартості основних засобів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок запозичень (за винятком фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» [43].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 також розкриває зміст основних засобів, наголошуючи, що це матеріальні об'єкти, що їх:

а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;

б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [35].

Амортизація виступає фінансовим інструментом, за допомогою якого суб'єкт господарювання повертає раніше витрачені гроші на придбання (створення) об'єктів майна, що амортизується. Українським законодавством встановлено ряд методів амортизації, які сільськогосподарські підприємства можуть застосовувати на практиці:

- основні засоби: прямолінійний, кумулятивний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, виробничий;

- інші необоротні матеріальні активи (крім МНМА та бібліотечних фондів – метод 50 на 50%, метод 100%) – прямолінійний, виробничий;

- нематеріальні активи – прямолінійний, кумулятивний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, виробничий.

Дослідження переваг та недоліків кожного з методів амортизації (табл. 1.3) дає підстави стверджувати, що вибір методу амортизації залежить від цілей, які поставлені перед підприємством.

Отже, порівняння методів амортизації виявило їх значну кількість та складність у практичному застосуванні, що спонукає до розробки, обґрунтування і впровадження уніфікованих документів аналітичного обліку амортизації, яка б дозволила сільськогосподарським підприємствам обрати раціональний метод її нарахування і організувати ефективний облік амортизації основних засобів на підприємстві.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8, затверджене наказом Міністерства фінансів від 18.10.1999 р. № 242 визначає порядок формування в обліку даних про нематеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи. Згідно з яким, нематеріальний

актив - немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований [29].

Таблиця 1.3 Порівняння методів нарахування амортизації

Метод	Переваги	Недоліки	До яких активів застосовуються
Прямолінійний	Простота у розрахунку, рівномірність розподілу суми амортизації між обліковими періодами	1. Не враховує моральний знос та особливості експлуатації об'єкта. 2. Необхідність збільшення витрат на ремонт в останні роки експлуатації об'єкта	До пасивної частини необоротних активів капітальні витрати на поліпшення земель, будинки, споруди, передавальні пристрої, господарський інвентар)
Зменшення залишкової вартості	1. Списання більшої частини необоротного активу у перші місяці експлуатації. 2. Врахування морального зносу	1. Неузгодженість із фактичним використанням об'єкту основних засобів. 2. Висока трудомісткість	До об'єктів, які безпосередньо використовуються в процесі виробництва (група «машини та обладнання»)
Прискореного зменшення залишкової вартості	1. Списання більшої частини необоротного активу у перші місяці експлуатації. 2. Врахування морального зносу	1. Висока трудомісткість. 2. Збільшення витрат у перші роки експлуатації об'єкту за рахунок амортизаційної складової	До об'єктів, які безпосередньо використовуються в процесі виробництва (група «машини та обладнання»)
Кумулятивний	1. Простота у розрахунках 2. Списання більшої частини необоротного активу у перші місяці експлуатації	1. Строк експлуатації вимірюється цілим числом років. 2. Збільшення витрат у перші роки експлуатації об'єкту за рахунок амортизації	До активних частини об'єктів, (групи: «Машини та обладнання», «Транспортні засоби»)
Виробничий	Пряма залежність між величиною зносу та обсягами виготовленої продукції	1. Обмеженість у застосуванні. 2. Застосовується в тому випадку, коли щодо активу, який амортизується можна визначити фактичний обсяг виготовленої продукції	До об'єктів необоротних активів, які призначені для серійного виробництва однорідної продукції

Джерело: побудовано за даними [55]

Незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи - капітальні інвестиції у придбання, створення і модернізацію нематеріальних активів, використання яких за призначенням на дату балансу не відбулося [29].

Бухгалтерський облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта за такими групами:

права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо);

права користування майном (право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо);

права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;

авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті

інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо) [29].

НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності. Згідно з положенням, фінансові інвестиції поділяються на:

- ті, що знаходяться у підприємства до моменту їх погашення;
- які враховуються за методом участі в капіталі: інвестиції в асоційовані підприємства; у дочірні підприємства; у спільну діяльність;

- інші фінансові інвестиції [39].

Первісна вартість фінансових інвестицій включає ціну їх придбання, комісійні винагороди, мито, податки, збори, обов'язкові платежи та інші витрати, безпосередньо пов'язаних з придбанням фінансових інвестицій.

Якщо відбувається обмін фінансових інвестицій на цінні папери власної емісії, то собівартість фінансових інвестицій складається з справедливої вартості переданих цінних паперів.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» визначає, що фінансові інвестиції - активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора [41].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» розкриває поняття довгострокова дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу [42].

Кожній складовій необоротних активів у бухгалтерському обліку Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій визначено окремий рахунок, а саме: 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 15 «Капітальні інвестиції», 16 «Довгострокові біологічні активи», 17 «Відстрочені податкові активи», 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» [33].

Згідно з Податковим Кодексом України основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються

платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [25].

Отже, провівши дослідження, можемо констатувати, що необоротні активи є основоположним базисом виробничого-господарського процесу підприємства. Співвідношення між складовими частинами необоротних активів залежить від специфіки діяльності організації. Актуальні питання контролю за ефективним використанням необоротних активів тісно пов'язані із зацікавленістю стейкхолдерів у незалежній достовірній інформації про них.

1.3 Методичні аспекти організації обліку і контролю необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств

Будь-яка наука, не виключенням є бухгалтерський облік, має свій метод. Термін «метод» (прийом, спосіб дій) - спосіб дослідження явищ, підхід до вивчення явищ, планомірний шлях встановлення істини [53].

Метод бухгалтерського обліку - це сукупність способів і прийомів, за допомогою яких господарська діяльність підприємства відображається в обліку. Усі методи, що сформувались у бухгалтерському обліку, згрупуємо як загальнонаукові та конкретно-емпіричні методичні прийоми.

Бухгалтерський облік передбачає використання таких методів [18]:

- хронологічного і систематичного спостереження;
- вимірювання господарських засобів і процесів;
- реєстрації та класифікації даних з метою їх систематизації;
- узагальнення інформації з метою звітності.

Зазначені методи допомагають забезпечити обліковою інформацією зовнішніх і внутрішніх користувачів. Облікова інформація формується за

допомогою таких елементів методу: документування; інвентаризація; оцінка; калькулювання; рахунки; подвійний запис; бухгалтерський баланс; бухгалтерська звітність.

Елементи документування та інвентаризації відповідають методу спостереження; вимірювання здійснюється за допомогою оцінки і калькулювання; реєстрація господарських операцій проводиться на рахунках за допомогою подвійного запису; узагальнення інформації з метою звітності відбувається у звіті про фінансовий стан та фінансовій звітності [1].

Існує два методичні підходи ведення обліку, які регламентуються на рівні держави [46]. Перший дозволяє тільки єдино можливий варіант, другий - застосування альтернатив. В данному випадку облікова політика на рівні підприємства повинна включати обґрунтування та вибір альтернативних варіантів, оптимальних для цього підприємства.

Практично, зазначені прийоми можуть залежити від реальної економічної ситуації, умов діяльності підприємства, ступеню усвідомлення своїх особливостей, цілей і завдань управління, рівня розуміння персоналом підприємства процесу управління тощо.

Для вдалої облікової політики, підприємство обирає із цієї сукупності способів реалізації перерахованих прийомів придатні на даний час. Обрані методи ведення обліку повинні забезпечувати обліковий процес, в результаті якого формується повна і достовірна картина майнового і фінансового стану підприємства [15].

До способів ведення бухгалтерського обліку належать способи групування та оцінки фактів господарської діяльності, відшкодування вартості майна, що амортизується, організація документообігу, інвентаризації, способи застосування рахунків бухгалтерського обліку, системи реєстрів бухгалтерською обліку, обробки інформації та інші відповідні способи та прийоми.

Таким чином, методична складова облікової політики включає в себе методи та процедури організації та ведення бухгалтерського обліку на окремих його ділянках.

Отже, методи обліку - це способи та прийоми, які допомагають оцінити ресурси, вести рахунки синтетичного та аналітичного обліку, здійснити нарахування амортизації, визначити обсяги реалізації, доходів, витрат, фінансових результатів тощо.

Управління основними засобами лише на рівні підприємства будується на взаємозв'язку стратегічного та тактичного рівнів управління та основних компонентів організації, оцінки та моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовища, спрямованих на подолання критичних точок управління основними кошти та підвищення вартості бізнесу. Незважаючи на те, що «існують кардинальні відмінності стратегічного оновлення основних засобів від тактичного»: цілі та завдання; способи досягнення цілей, характер розв'язуваних завдань, способи оцінки отриманих результатів; тимчасові фактори; ступінь ризику, передумови виникнення основних факторів, що впливають, необхідно «змусити взаємодіяти як стратегічну, і тактичну методику».

Наведемо положення управління основними засобами на макро- та мезо-рівні, які, засновані на поєднанні концепції управління вартістю та виявлених детермінантах ефективності управління, дозволять сформуванню механізму керування, орієнтований на трансформацію та підтримку раціональної структури основних засобів, їх оновлення та модернізацію з використанням положень моделі Солоу.

Механізми та інструменти управління основними засобами на підприємстві:

- на макрорівні як засоби управління основними засобами підприємства виступають фінансовий та правовий механізми державного регулювання. Інвестиційна політика держави має сприяти збільшенню привабливості економіки, що буде мати наслідком зростання економічної активності,

внаслідок чого збільшиться попит продукції підприємств. Також збільшиться привабливість галузі, а підприємства можуть отримати інвестиції модернізації устаткування. Відтворювальна політика має сприяти розвитку вітчизняних виробників обладнання. Податкова політика має забезпечувати диференційований підхід до формування податкової системи;

— на мезорівні - це регіональні механізми підтримки аграрного сектора, що у сукупності формують зовнішні умови управління основними засобами. Постачальники обладнання забезпечують сервісне обслуговування обладнання та сприяють модернізації обладнання, що пропонують прийнятні схеми фінансування чи оновлення. Поява на ринку нової продукції сприяє зміні технологій та впровадженню нового обладнання для задоволення потреб існуючих клієнтів та залучення нових. Конкуренти здійснюють різноспрямований вплив на показники ефективності використання основних засобів промислового підприємства. З одного боку, їх дії можуть призводити до погіршення показників, якщо вони знижують ціни, пропонують нові види послуг і, відповідно, змушують реагувати на утримання наявних клієнтів. З іншого боку, пропонуючи нові види послуг, впроваджуючи нові технології та обладнання, конкуренти спонукають здійснювати заходи з оптимізації діяльності. Потреби споживачів визначають номенклатуру необхідного обладнання, його характеристики, технологічні особливості, які мають надавати можливість задоволення споживчих запитів;

— а на мікрорівні – це внутрішні механізми, які формують умови управління основними засобами підприємства. У свою чергу сукупність механізмів визначає конкретний інструментальний набір засобів управління.

З урахуванням різних підходів, представлених у літературі, наведено склад інструментів управління основними засобами підприємства з урахуванням вартісного підходу (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1 Склад методів та інструментів управління основними засобами підприємства на основі вартісного підходу

0. Попередній етап	
1. Визначення мети, об'єктів та суб'єктів аналізу	
2. Збір інформації, перевірка її якості та достовірності	
3. Вибір методів, методик та інструментальних засобів аналізу	
I. Діагностика підприємства	
4. Стратегічний аналіз	метод рейтингування (рейтинг Doing Business; методики визначення рейтингу підприємства з метою кредитування; рангові методики рейтингування підприємств; галузеві методи ранжирування підприємств); зовнішньоекономічний аналіз; аналіз подій; галузевий аналіз; конкурентний аналіз; PEST-аналіз; SWOT-аналіз; аналіз ризиків тощо
5. Фінансовий аналіз	аналіз фінансових коефіцієнтів; аналіз фінансової стійкості; аналіз потенційного банкрутства; аналіз основних фінансових результатів діяльності
II. Оцінка ефективності використання основних засобів	
6. Аналіз структури та динаміки основних засобів	питома вага ОЗ у активах; коефіцієнт приросту; коефіцієнт оновлення; коефіцієнт вибуття; коефіцієнт придатності; коефіцієнт зносу; питома вага повністю зношених ОЗ наприкінці року; коефіцієнт ліквідації ОЗ
7. Аналіз ефективності використання основних засобів	коефіцієнт екстенсивного використання устаткування; коефіцієнт інтенсивного використання устаткування; коефіцієнт інтегрального використання устаткування; фондвіддача; фондомісткість; фондозброєність; рентабельність основних фондів
8. Аналіз ефективності витрат та інвестицій в основні засоби	CVP-аналіз та ABC-аналіз; простий термін окупності; рентабельність інвестицій; чиста наведена вартість; внутрішня норма доходності; індекс прибутковості; дисконтований термін окупності
9. Вибір КФС	експертних оцінок; параметри виміру вартості; модель EVA; коефіцієнт Q-Тобіна; система збалансованих показників (Balanced Scorecard System)
III. Планування інвестиційної вартості підприємства	
10. Стратегічне планування інвестиційної вартості	моделі визначення потреби у основних засобах; моделі дисконтування грошових потоків; моделі формування джерела фінансування; моделі оцінки ефективності інвестицій; інвестиційне проектування; методи прогнозування та ін.
11. Оперативне планування інвестиційної вартості	відновлення (ремонт), переоцінка, експлуатація (знос), амортизація; вибуття
IV. Оптимізація амортизаційної політики, обсягу та складу основних засобів	
12. Моніторинг та управління КФС	організація моніторингу та контролю показників оцінки ефективності управління на основі КІС (Business-Process Management)
13. Оптимізація амортизаційної політики	зміна методу амортизації; переоцінка; облік нематеріальних активів
14. Оптимізація обсягу та складу основних засобів	своєчасне оновлення та модернізація ОЗ; вдосконалення структури ОЗ; зниження витрат на зміст ОЗ; консервація; ліквідація; реалізація ОЗ

Джерело: побудовано автором

Сформована система показників оцінки ефективності управління основними засобами представлена нижче (табл.1.2).

Таблиця 1.2 - Система показників оцінки ефективності управління основними засобами підприємства на основі вартісного підходу

Показник	Методика розрахунку	Опис
Показник ефективності корпоративного управління	Рейтинги Forbes; корпоративного управління «РІД - Експерт РА», Standart & Poor's	місце у рейтингу серед підприємств галузі з величини капіталізації та ринкової вартості
Показники стратегічної конкурентоспроможності	PEST-аналіз; SWOT-аналіз визначаються методом експертних оцінок	дозволяють виявити стратегічну позицію підприємства на ринку, його конкурентоспроможність та ступінь впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
Показники фінансово-економічної ефективності	дані бухгалтерського балансу та звіту про сукупний дохід; NOPLAT, EP, EBITDA	дозволяють оцінити фінансово-економічне стан підприємства
Комплексний показник фінансової стійкості	$K_{\text{комплект}} = 0,25K_{\text{куп}} + 0,1K_{\text{з}} + 0,2K_{\text{с}} + 0,25K_{\text{ур}} + 0,1K_{\text{фр}} + 0,1K_{\text{заг}}$, $K_{\text{куп}}$ - коеф. збитковості; $K_{\text{з}}$ - співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості; $K_{\text{с}}$ - показник співвідношення короткострокових зобов'язань та найбільш ліквідних активів; $K_{\text{ур}}$ - збитковість реалізації продукції; $K_{\text{фр}}$ - співвідношення позикового та власного капіталу; $K_{\text{заг}}$ - коеф. завантаження активів	дозволяє оцінити здатність підприємства нормально функціонувати, виконувати свої зобов'язання за розрахунками з персоналом, постачальниками, банками, платежами до бюджету та позабюджетні фонди та при цьому виконувати свої поточні плани та стратегічні програми
Показники ефективності амортизаційної політики (коефіцієнти фізичного та морального зносу ОЗ)	$K_{\text{фз}} = (ТФ/ТН) * 100\%$, $K_{\text{мз}} = \text{Сперш} - \text{Свосст} / \text{Сперш} * 100\%$	показують втрату технічних властивостей та вартості внаслідок зниження вартості відтворення аналогічних об'єктів
Група показників ефективності повернення	ROE – рентабельність власного капіталу; ROA – рентабельність активів; ROI – рентабельність інвестицій; ROIC – рентабельність інвестованого капіталу; CFROI - рентабельність інвестицій, обчислена за грошовим потоком	повернення дозволяють виявити фактори успіху та ризику інвестицій
Комплексний показник економічної доданої вартості (EVA)	1) $EVA = (ROI - WACC) \times \text{CAPITAL}$; 2) $EVA = \text{NOPLAT} - WACC \times \text{CAPITAL}$	дає комплексне уявлення для інвесторів та акціонерів про успішності діяльності підприємства
коефіцієнт q-Тобіна	$q = P/C$, P – ринкова вартість активів; C – відновна вартість активів, дорівнює сумі витрат, необхідних для придбання активів за поточними цінами	відображає інвестиційний потенціал підприємства, показує, наскільки приріст активів сприяє збільшенню ринкової вартості

Джерело: побудовано автором

Головне завдання при управлінні основними засобами підприємств – забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного та виробничого потенціалів та розробка та впровадження механізму активізації інноваційної діяльності з метою підвищення вартості підприємства. Вибір вартісного підходу до побудови методики організації та оцінки ефективності управління основними засобами підприємства засновано на тому, що вартість підприємства на сьогодні є одним із основних узагальнюючих показників діяльності підприємства, збільшення якої свідчить про досягнення підприємством позитивних результатів, що задовольняють різні цілі груп інтересів. Крім того, результативне управління основними засобами підприємства веде до зростання його доходів, вартості активів, зрештою позначається збільшення вартості підприємства. Тому вартість підприємства є не тільки метою різних груп інтересів, а й бути використана як критерій результативності управління основними засобами.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Формування облікової політики у частині обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах

Сучасна лібералізація форм і методів ведення обліку призводить до появи альтернатив в організації облікового процесу щодо необоротних активів, які відображаються в обліковій політиці підприємства. Головним і принциповим етапом при складанні наказу про облікову політику є формування облікової політики щодо необоротних активів, що вплине на визначення фінансового результату діяльності сільськогосподарського підприємства.

Облікова політика підприємства документально оформлюється Наказом про облікову політику підприємства, який є основним внутрішнім документом, що організовує обліковий процес на підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма працівниками підприємства. Наказ розробляється головним бухгалтером і затверджується керівником підприємства.

Бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечити:

- своєчасне відображення на рахунках бухгалтерського обліку повної інформації про оцінку, переоцінку і надходження основних засобів, їх внутрішнє переміщення (зі складу в цех (відділ, дільницю), з цеху в цех тощо), вибуття (реалізація, ліквідація, безоплатна передача, нестача, псування тощо);
- відображення даних про нарахування амортизації основних засобів за звітний період та їх зносу з початку корисного використання;

- визначення витрат, пов'язаних з підтриманням основних засобів у робочому стані (технічні огляди, поточне обслуговування), їх ремонтом і поліпшенням;
- визначення фінансових результатів від реалізації та іншого вибуття основних засобів;
- інформацією для складання звітності про основні засоби і капітальні інвестиції [23].

У наказі про облікову політику щодо необоротних матеріальних активів доцільно визначити вартісну межу віднесення активів до необоротних матеріальних активів, строк корисного використання (експлуатації) об'єкта необоротних матеріальних активів, методи нарахування амортизації, випадки, коли ліквідаційна вартість не використовується при обчисленні амортизації.

Слід відмітити, що правильність вибору оцінки, методики обліку господарських операцій на підприємстві залежить від професійності працівників бухгалтерської служби та їх суб'єктивного судження. У табл. 2.1 представимо елементи облікової політики за окремими складовими необоротних активів сільськогосподарських підприємств, які необхідно розкривати в наказі про облікову політику.

Таблиця 2.1 Елементи облікової політики щодо необоротних активів сільськогосподарського підприємства

Об'єкт	Елементи облікової політики
1	2
Основні засоби	Вибір облікової одиниці бухгалтерського обліку основних засобів Мінімальна вартість об'єкта основних засобів Порядок визнання об'єкта основним засобом активом для зарахування його на баланс Методи нарахування амортизації основних засобів за об'єктами або групами об'єктів Документування операцій з основними засобами Формування первісної вартості основних засобів залежно від способу їх надходження на підприємство Переоцінка основних засобів та порядок її обліку Капітальний і поточний ремонт, поліпшення основних засобів та їх облікове забезпечення Оцінка, документування та облік земельних ділянок, в т.ч. орендованих. Витрати на поліпшення земельних ділянок

Продовження таблиці 2.1

1	2
Інвестиційна нерухомість	Оцінка об'єктів інвестиційної нерухомості: за справедливою або первісною вартістю Методи, склад комісії для визначення справедливої вартості інвестиційної нерухомості у розрізі об'єктів зазначеної нерухомості Строки корисного використання об'єктів інвестиційної нерухомості, що враховуються за первісною вартістю, та склад комісії, яка визначатиме ці показники Ліквідаційна вартість об'єктів інвестиційної нерухомості, що враховуються за первісною вартістю Методи амортизації об'єктів інвестиційної нерухомості
Необоротні активи та груп вибуття утримуваних для продажу	Оцінка вибуття основних засобів та порядок їх обліку. Дата первісного визнання необоротних активів та груп вибуття, які утримуються для продажу. Порядок обліку основних засобів в складі оборотних активів (відповідно НПСБО 27). Робочий план рахунків
Довгострокові біологічні активи	Одиниця обліку довгострокових біологічних активів (окремий вид або група) Встановлення строку корисного використання довгострокових біологічних активів Визначення справедливої вартості довгострокових біологічних активів Методи нарахування амортизації біологічних активів, що обліковуються за первісною вартістю
Нематеріальні активи	Строк корисного використання нематеріальних активів Ліквідаційна вартість об'єкта нематеріальних активів Методи нарахування амортизації Критерій суттєвості і порядок проведення переоцінки

Джерело: побудовано за даними [50]

Так, в наказі про облікову політику щодо необоротних активів слід зазначати їх класифікацію для цілей бухгалтерського та податкового обліку. Це пов'язано із введенням нових об'єктів обліку, зокрема: інвестиційна нерухомість, біологічні активи, необоротні активи та груп вибуття утримуваних для продажу, оренда майнових та земельних часток (паїв) та ін.

Для дослідження обрано ТОВ «Золотий колос» Вітовського району. Підприємство знаходиться у приміській зоні міста Миколаїв. Землі господарства знаходяться у південній частині центрального степу України і належить до посушливої помірно жаркої агрокліматичної зони з м'якою зимою.

Проаналізуємо розміри виробництва ТОВ «Золотий колос» Вітовського району (табл.2.2).

Таблиця 2.2 Розмір виробництва ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до	
				2018 р.	2019 р.
Валова продукція сільського господарства (у постійних цінах 2016 р.), тис. грн	71455,4	81539,4	39826,7	55,7	48,8
Грошова виручка від реалізації, тис. грн	56022,3	66405,4	44638,4	79,7	67,2
Середньорічна чисельність працівників зайнятих в сільськогосподарському виробництві, чол.	29	28	16	55,2	57,1
Площа сільськогосподарських угідь, га	3002	2560	2475	82,4	96,7
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	15167,3	15169,0	15699,9	103,5	103,5

Джерело: розраховано і побудовано за даними ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

Проаналізувавши показників розміру виробництва ТОВ «Золотий колос» (табл. 2.2) можна скаати, що у 2020 р. вартість валової продукції (у постійних цінах 2016 р.) було отримано на 44,3% та 51,2% менше, ніж порівняно відповідно з 2018 р. та 2019 р. Виручка від реалізації в 2020 р. складала 44638,4 тис. грн, що також є меншим, ніж у попередні періоди. Товариство має ресурси необхідні для організації виробничої діяльності. Кількість робітників у 2020 р. налічувала 16 осіб, що майже впововину менше, ніж у 2018 р. та 2019 р. Земельні ресурси у 2020 р. склали 2475 га угідь, тоді як у 2019 р. показник був на 2,3% більшим. Середньорічна вартість оборотних активів за результатами 2019-2020 рр. складала 15699,0 тис. грн, що на 3,5% більше, ніж у період 2018-2019 рр.

ТОВ «Золотий колос» займається виробництвом продукції рослинництва (табл. 2.3). Питома вага структури доходів товариства припадає на зерно – 55% в середньому за 2018-2020 рр. Частка доходів від реалізації соняшнику складала 36,2%, ріпаку озимого – 6,6% біля 1% складала виручка від реалізації гірчиці.

Таблиця 2.3 Розмір та структура виручки від реалізації у ТОВ «Золотий колос» Вітовського району, тис. грн

Продукція та галузі	Роки			В середньому за три роки, тис. грн	Структура виручки від реалізації:	
	2018	2019	2020		сільськогосподарської продукції	всієї продукції
Зернові	25195,7	38530,3	28237,7	30654,57	55,0	55,0
Соняшник	24272,2	22280,2	13853,3	20135,23	36,2	36,2
Ріпак озимий	3548,9	4915	2547,4	3670,433	6,6	6,6
Гірчиця	862,9	484,7	-	449,2	0,8	0,8
Інша продукції рослинництва	2142,6	195,2	-	779,2667	1,4	1,4
Всього по рослинництву	56022,3	66405,4	44638,4	55688,7	100,0	100,0
Загалом по сільськогосподарському виробництву	56022,3	66405,4	44638,4	55688,7	100,0	100,0
По підприємству загалом	56022,3	66405,4	44638,4	55688,7	X	100,0

Джерело: розраховано і побудовано за даними статистичної звітності ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

Далі проаналізуємо склад та структуру майна сільськогосподарського підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 Склад та структура майна ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

Майно підприємства	На кінець 2019 р.		На кінець 2020 р.		Відхилення, (+,-)	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	в.п.
1. Необоротні активи	15271,7	24,2	16128	22,6	856,3	-1,6
в тому числі:						
- основні засоби (залишкова вартість)	15271,7	24,2	16128	22,6	856,3	-1,6
2. Оборотні активи	47858,4	75,8	55127,6	77,4	7269,2	1,6
в тому числі:						0
- виробничі запаси	46520	73,7	53432,6	75,0	6912,6	1,3
- готова продукція	35620	56,4	36502,2	51,2	882,2	-5,2
Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1302,6	2,1	1569,2	2,2	266,6	0,1
Грошові кошти	35,8	0,1	125,8	0,2	90,0	0,1
Разом майна	63130,10	100,0	71255,60	100,0	8125,5	X

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

Дослідивши склад майна ТОВ «Золотий колос» (табл. 2.4), зробимо висновок, що необоротні активи складаються з основних засобів, які протягом періоду дослідження зросли. Питома вага необоротних активів у структурі майна об'єкта дослідження у 2020 р. складала 22,6 відсотки.

Питома вага оборотних активів ТОВ «Золотий колос» у структурі майна у 2020 р. складала 77,4 відсотки, крім результат звітного року на 7269,2 тис. грн більший за результат попереднього року. Оборотні активи товариства складаються з запасів, дебіторської заборгованості та грошей та їх еквівалентів. Найбільша частка припадає на запаси, а саме 75% у 2020 р. частка грошей у складі оборотних активів складає 2,2%, а грошей тільки 0,2 відсотки.

На рис. 2.1 представимо динаміку структури активів товариства.

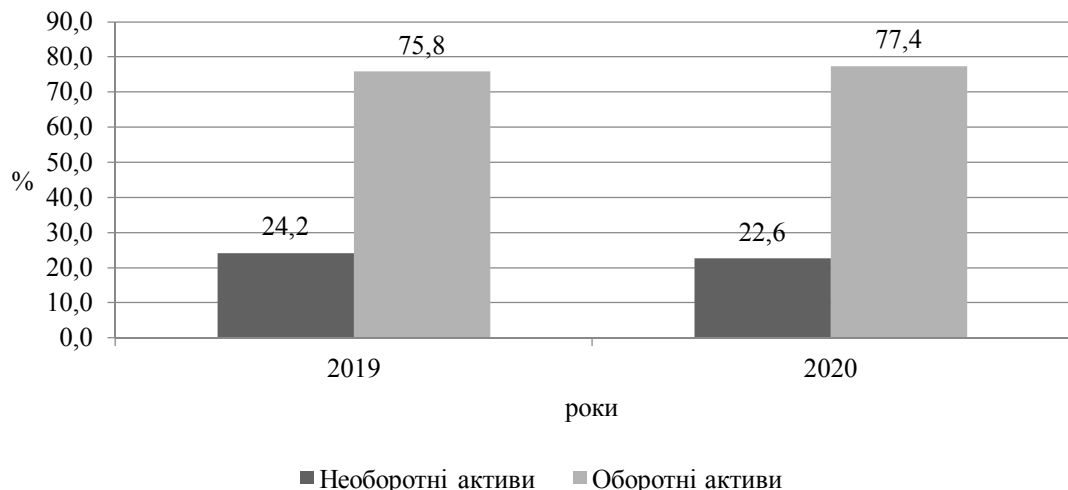

Рисунок 2.1 Структура активів ТОВ «Золотий колос» Вітовського району, 2019-2020 рр.

Джерело: розраховано за даними звітності ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

У 2020 р. структура активів складається з необоротних активів 22,6% та оборотні активи – 77,4 відсотки. Оптимальним вважається співвідношення, коли необоротні активи менші за 56 %, а оборотні активи більші за 44 %. Можемо зазначити, що структура активів ТОВ «Золотий колос» є оптимальною.

Проаналізуємо джерела формування майна досліджуваного підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 Джерела та структура утворення майна ТОВ «Золотий колос»
Вітовського району

Вид джерел фінансових вкладень	Станом на кінець				Відхилення (+, -)	
	2019 р.		2020 р.			
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	в.п.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1000,0	1,6	1000,0	1,4	-	-0,2
Нерозподілений прибуток	14258,2	22,6	24155,3	33,9	9897,1	11,3
Разом власного капіталу	15258,2	24,2	25155,3	35,3	9897,1	11,1
Довгострокові зобов'язання	16077,1	25,5	15499	21,8	-578,1	-3,7
Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити банків	2053,9	3,3	2013,4	2,8	-40,5	-0,5
Кредиторська заборгованість:						
– товари, роботи, послуги	1470,2	2,3	3587,9	5,0	2117,7	2,7
– розрахунками з оплати праці	25,6	0,04	-	-	-25,6	-
Інші поточні зобов'язання	28245,1	44,7	25000	35,1	-3245,1	-9,6
Усього поточних зобов'язань	31794,8	50,4	30601,3	42,9	-1193,5	-7,5
Загальна сума власних та позикових коштів	63130,10	100,0	71255,60	100,0	8125,5	X

Джерело : розраховано за даними статистичної звітності ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

У ТОВ «Золотий колос» власний капітал складається з зареєстрованого капіталу та нерозподіленого прибутку. У структурі джерел майна на долю власного капіталу станом на 31.12.2020 р. припадало 35,3 відсотки. У звітному періоді власний капітал товариства зріс на 9897,1 тис. грн за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку.

Розглянемо склад та оцінимо структуру основних засобів товариства (табл. 2.6).

Встановлено, що найбільша питома вага у структурі вартості основних засобів ТОВ «Золотий колос» (табл. 2.6) припадає на транспортні засоби, а саме 52,2%, будівлям, спорудам та передавальним пристроям – 25,6% або 7070,0 тис. грн. На машини і обладнання припадає 21,8 % або 5997,0 тис. грн. Питома вага транспортних засобів, інструментів та інвентарю складає 0,4% вартості основних засобів.

Таблиця 2.6 Склад і структура основних засобів у ТОВ «Золотий колос»
Вітовського району

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2020 р. у % до	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2018 р.	2019 р.
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	3070	17,1	3435,8	16,7	4050,3	17,1	131,9	117,9
Машини та обладнання	4288	23,8	4917,0	23,9	5803,1	24,5	135,3	118,0
Транспортні засоби	9956	55,3	11377,1	55,3	12743,1	53,8	128,0	112,0
Інструмент, прилади, інвентар	691	3,8	843,5	4,1	1089,6	4,6	157,7	129,2
Разом	18005,0	100,0	20573,4	100,0	23686,0	100,0	131,6	115,1

Джерело: побудовано і розраховано з використанням фінансової звітності ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Відмітимо, що в динаміці вартість будівель, споруд та пристроїв у ТОВ «Золотий колос» зростає, так показник 2020 р. на 31,9% та 17,9% більше порівняно з 2018 р. і 2019 р. Аналогічно склала ситуація і відносно вартості машин і обладнання, транспортних засобів інвентарю.

Встановимо рівень забезпеченості основними засобами на підприємстві (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 Забезпеченість основними засобами у ТОВ «Золотий колос»
Вітовського району, тис. грн

Показники	Роки			2020 р. у % до	
	2018	2019	2020	2018 р.	2019 р.
Припадає на 100 га с.-г. угідь вартості основних виробничих засобів	505,2	592,5	634,3	125,6	107,1
Припадає на 1 середньорічного працівника вартості основних виробничих засобів	523,0	541,7	981,2	187,6	181,1

Джерело: побудовано і розраховано з використанням фінансової звітності ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

У ТОВ «Золотий колос» у 2020 р. на кожні 100 га сільськогосподарських угідь (табл. 2.7) припадало по 634,3 тис. грн вартості основних виробничих

засобів, що на 25,6% та 7,1% більше, ніж у відповідно 2018 р. та 2019 р. На кожного працівника підприємства у звітному році припадало по 981,2 тис. грн, а це на 87,6% та 81,1% більше за результати попередніх періодів.

Продовжуючи дослідження розглянемо стан та рух основних засобів ТОВ «Золотий колос» (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 Показники стану та руху основних засобів у ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

Коефіцієнти	Роки			2020 р. у % до	
	2018	2019	2020	2018 р.	2019 р.
- зносу	0,163	0,258	0,319	0,156	0,061
- придатності	0,837	0,742	0,681	-0,156	-0,061
- вибуття	0,561	0,804	0,426	-0,136	-0,378
- оновлення	0,047	0,125	0,131	0,084	0,007
- росту	0,987	1,014	1,056	0,069	0,042

Джерело: побудовано і розраховано з використанням фінансової звітності ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Проаналізувавши показники стану та руху основних засобів ТОВ «Золотий колос» (табл. 2.8) зазначимо, що в процесі виробництва всі засоби праці зношуються і, переносячи вартість на новостворену продукцію, знижують свої початкові техніко економічні показники і після певного терміну служби виходять з ладу. Відбувається фізичний знос засобів виробництва. Він складається у втраті споживчої вартості коштів праці. Коефіцієнт зносу визначає частину вартості основних засобів, яка списана на витрати виробництва в попередньому періоді. Рівень придатності (табл. 2.8) у звітному році склав 68,1, що є найменшим показником за період дослідження, відповідно рівень зносу основних засобів склав 31,9%, а це на 15,6 в.п. та 6,1 в.п. більше за попередні результати. Дана динаміка вказує на погіршення стану основних засобів підприємства.

Коефіцієнт вибуття основних засобів показує яка частка основних засобів з якими підприємство розгортало діяльність у звітному періоді вибули з різних причин На підприємстві даний коефіцієнт на кінець звітного періоду

складає 0,4264. Даний коефіцієнт є більшим за коефіцієнт оновлення і це вказує на те, що частка основних засобів які оновилися менша за частку вибулих засобів на підприємстві.

Проаналізуємо ефективності використання основних засобів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 Економічна ефективність використання основних засобів у ТОВ «Золотий колос» Вітовського району

Показники	Роки			2020 р. у % до:	
	2018	2019	2020	2018 р.	2019 р.
Фондовіддача, грн	4,71	5,38	2,54	53,8	47,2
Отримано на 1 гривню основних засобів, грн					
– прибутку від сільського господарства	1,49	1,17	0,40	26,5	33,8
– валового доходу від сільського господарства	2,35	1,73	0,97	41,1	55,9
Рівень рентабельності, %	6,54	12,40	63,04	X	X

Джерело: побудовано і розраховано з використанням фінансової звітності ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Як видно з наведених табл. 2.9 даних найвищою фондовіддача у ТОВ «Золотий колос» була в 2019 р. за рахунок найбільшої кількості виробленої сільськогосподарської продукції. Найбільше прибутку було отримано у 2018 р., як і валового доходу від сільського господарства. У 2020 р. вартісні показники зменшились порівняно як з 2018 р., так і з 2019 р. Рівень рентабельності використання основних засобів найвищим був у 2020 р. і складав 63,04%, що є позитивним для ділової активності досліджуваного підприємства.

ТОВ «Золотий колос» Вітовського району – сільськогосподарське підприємство. Розмір виробництва ТОВ «Золотий колос» майже за всіма показниками у 2020 р. зменшився, крім середньорічної вартості основних засобів, які набули позитивної тенденції до зростання.

2.2 Організація первинного обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах

Успішність організації обліку необоротних активів, залежить від організації їх документування. У кожному випадку потрібно відбирати ті первинні документи, які офіційно встановлені для оформлення тих чи інших операцій. Наказом Міністерства аграрної політики №701 від 27.09.2007 р. [44] затверджено спеціалізовані форми первинних документів з обліку основних засобів та інших необоротних активів для сільськогосподарських підприємств та методичні рекомендації щодо їх застосування. Дані форми можуть застосувати сільськогосподарські підприємства.

Первинні документи з обліку основних засобів мають містити достатньо інформації про об'єкт і є підставою для проведення записів у бухгалтерському обліку. В той же час документи повинні слугувати юридичною підставою щодо підтвердження існування об'єкту та здійснення будь-яких операцій з ними.

У бухгалтерському обліку надходження, оцінка та використання основних засобів здійснюється згідно затверджених наказами Міністерства фінансів України, методичних рекомендацій щодо організації бухгалтерського обліку в Україні та Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку [51], які затверджують типові форми з обліку основних засобів.

Облік повинен містити наступну інформацію про основні засоби: про надходження й вибуття основних засобів, стан їх зберігання й використання, правильне й своєчасне нарахування зносу (амортизації), результати реалізації, ліквідації основних засобів, обсяги витрат на ремонтні роботи й поліпшення основних засобів.

Щодо документального оформлення обліку основних засобів законодавством затверджено пакет первинних документів, які й використовує ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району (рис. 2.2).

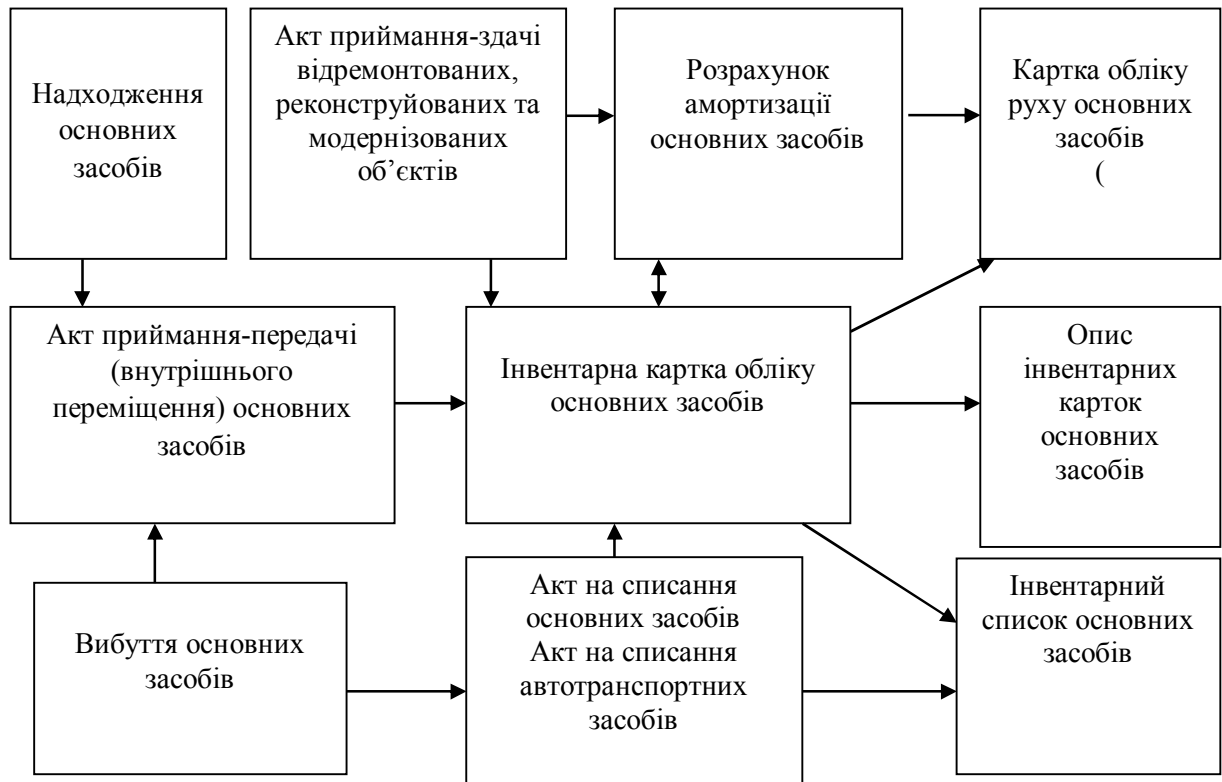

Рисунок 2.2 – Схема документального оформлення обліку основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Джерело: побудовано автором за даними обліку досліджуваного підприємства

Дані документи надають інформацію про: надходження та рух основних засобів; витрати на їх ремонт та поліпшення; розрахунок амортизації та вибуття основних засобів.

Надходження, внутрішнє переміщення, списання, ліквідація, реалізація та інші операції з основними засобами оформляють відповідними первинними документами, перелік яких був затверджений наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995р. № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку» (табл. 2.10) [2].

Таблиця 2.10 **Типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів**

Назва форми	Призначення
1	2
ОЗ-1 “Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів”	Застосовується для оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів, для обліку вводу їх в експлуатацію, для оформлення внутрішнього переміщення основних засобів із одного підрозділу підприємства в інший, для оформлення передачі основних засобів зі складу (із запасу) в експлуатацію, а також для виключення із складу основних засобів при передачі іншому підприємству.

Продовження таблиці 2.10

1	2
ОЗ-2 "Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів"	Застосовується для оформлення приймання-здачі основних засобів із ремонту, реконструкції та модернізації. До технічного паспорта відповідного об'єкта основних засобів повинні бути внесені необхідні зміни до характеристики об'єкта, пов'язані із капітальним ремонтом, реконструкцією та модернізацією.
ОЗ-3 "Акт на списання основних засобів"	Застосовується для оформлення вибуття основних засобів (крім автотранспортних засобів) при повному або частковому їх списанні.
ОЗ-4 "Акт на списання автотранспортних засобів"	Застосовується для оформлення списання автомобіля вантажного чи легкового, причепа чи напівпричепа при їх ліквідації.
ОЗ-5 "Акт № про установку, пуск та демонтаж будівельної машини"	Застосовується в будівельно-монтажних організаціях для оформлення передачі, установки та пуску будівельних машин та наступного їх демонтажу і передачі машинопрокатній базі.
ОЗ-6 "Інвентарна картка обліку основних засобів"	Застосовується для обліку всіх видів основних засобів, а також для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів, що надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці, та таких, що мають одне і те ж виробничо-господарське призначення, технічну характеристику та вартість. Інвентарна картка ведеться в бухгалтерії на кожний об'єкт чи групу об'єктів. У випадку групового обліку картка заповнюється шляхом позиційних записів окремих об'єктів основних засобів.
ОЗ-7 "Опис інвентарних карток по обліку основних засобів"	Застосовується для реєстрації інвентарних карток обліку основних засобів. Опис складається в одному примірнику бухгалтерією в цілях контролю за зберіганням інвентарних карток. Записи ведуться в розрізі класифікаційних груп (видів) основних засобів.
ОЗ-8 "Картка обліку руху основних засобів"	Застосовується для обліку руху основних засобів по класифікаційних групах при ручній обробці облікової документації. Заповнюється на основі даних інвентарних карток відповідних груп (видів) основних засобів та звіряється з даними синтетичного обліку основних засобів. На основі підсумкових даних цих карток заповнюються звітні форми з руху основних засобів.
ОЗ-9 "Інвентарний список основних засобів"	Застосовується для пооб'єктного обліку основних засобів за місцем їх знаходження (експлуатації) по матеріально відповідальних особах. Дані пооб'єктного обліку основних засобів за місцями їх знаходження (експлуатації) повинні бути тотожні записам в інвентарних картках обліку основних засобів, що ведуться в бухгалтерії.
ОЗ-14 "Розрахунок амортизації основних засобів" (для промислових підприємств) ОЗ-15 "Розрахунок амортизації основних засобів" (для будівельних організацій) ОЗ-16 "Розрахунок амортизації по автотранспорту"	Застосовуються для визначення суми амортизації основних засобів, що належить до нарахування у звітному місяці.

Джерело: побудовано автором за даними бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства

Перевірка на практиці порядку заповнення цих документів свідчить, що в основному в господарствах його дотримуються, але допускається запізнення у часі.

Досить часто виникають суперечки щодо поняття об'єкту основних засобів. Так, за НПСБО 7 «Основні засоби» під об'єктом основних засобів розуміють закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладами до нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, який використовується для здійснення певних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, прилади, керування та єдиний фундамент, за допомогою якого предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно [43].

На практиці у спеціалістів виникають суперечки, що відносити до одного об'єкта, а що вважати комплексом. Досить часто зустрічаються питання, чи потрібно оприбутковувати і в послідуєчому обліковувати кожний об'єкт чи весь комплекс подібних об'єктів в цілому, та як в подальшому нараховувати амортизацію: чи по кожному об'єкту чи загалом на весь комплекс?

В методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р.№ 561 [23] дається наступне пояснення: якщо один об'єкт основних засобів складається з частин (компонентів), які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визначатися у бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Отже, підприємство може робити вибір у межах, встановлених НПСБО 7, враховуючи наступні обставини:

- 1) визначати, чи є реальним самостійне функціонування об'єкту основних засобів при найбільш можливому його відокремленні від інших об'єктів;

2) встановлювати, чи можливо розчленити агрегат з точки зору його функцій в процесі виробництва, чи це зробити неможливо, а тому потрібне укрупнення інвентарних об'єктів;

3) допускати прийняття за інвентарний об'єкт партії масово однорідного обладнання, наприклад, для переробки сільськогосподарської продукції, якщо це обладнання має досить короткий термін експлуатації (два-три роки), при цьому облік кожного об'єкта у партії зберігається.

Таким чином, комісія з оприбуткування основних засобів за погодженням з відповідними службами приймає рішення щодо порядку окремого документального оформлення кожного об'єкта, що в подальшому може слугувати підставою для ведення аналітичного обліку основних засобів. Для цього згідно наведеного вище наказу Державного комітету статистики мають використовуватися інвентарна картка обліку основних засобів (форма ОЗ-6), опис інвентарних карток (форма ОЗ-7), картка обліку переміщення основних засобів (форма ОЗ-8), інвентарний список основних засобів (форма ОЗ-9).

Наступною, не менш важливою передумовою правильної організації обліку основних засобів є присвоєння інвентарних номерів окремим об'єктам, що дає змогу посилити контроль за збереженням кожного об'єкту основних засобів, оскільки одиницею їх обліку є окремий інвентарний об'єкт.

Для формування інформації про наявність і рух основних засобів використовують інвентарну картку обліку руху основних засобів (ОЗ – 6) та опис інвентарних карток з обліку основних засобів (ОЗ – 7), які дозволяють формувати інформацію у відповідності до вимог синтетичного обліку основних засобів в розрізі субрахунків.

Наведена вище послідовність етапів роботи бухгалтерії з формування інформації з обліку основних засобів згідно реєстрів, передбачених Державним комітетом статистики підтримується і останніми дослідженнями з бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах.

Однак, для багатьох сільськогосподарських підприємств ця послідовність не є досконалою, оскільки вона не враховує операції з відображення в обліку руху тварин основного стада (робочої і продуктивної худоби) та багаторічних насаджень. Спеціалізовані форми первинного обліку праці та виконаних робіт за відрядною формою організації оплати праці для сільськогосподарських підприємств в даний час знаходяться на стадії розробки. Тому рекомендуємо застосовувати спеціалізовані форми первинних документів, що наведені у табл. 2.11.

Таблиця 2.11 Особливості складання та надання спеціалізованих документів первинного обліку основних засобів на сільськогосподарських підприємствах

№ форми та назва документу	Призначення документу
1	2
№ 29 Інвентарна картка обліку основних засобів (для багаторічних насаджень)	Інвентарна картка складається в одному примірнику та ведеться по кожному виду багаторічних насаджень, породі, сорту, місцю знаходження (окреме відділення, посадка тощо), а також для кожного року посадки із зазначенням площі посадки, протягом всього періоду їх знаходження на підприємстві.
№ 54 Акт на приймання багаторічних насаджень і передачу їх в експлуатацію № 54а Акт на приймання в експлуатацію захисних лісонасаджень	Застосовується для оформлення закінчених робіт по закладці насаджень (захисних лісонасаджень) та при передачі їх в експлуатацію. Складається комісією, призначеною розпорядженням (наказом) керівника підприємства. Підписаний керівником підприємства акт передається у бухгалтерію та є підставою для оприбуткування насаджень у склад основних засобів.
№ 58 Акт на списання багаторічних насаджень	Списання багаторічних насаджень відбувається при втраті ними виробничого призначення (як правило, після закінчення строку їх біологічного плодоношення) або недоцільності їх подальшої експлуатації (зрідженість більш ніж 70% на 1 гектар, стихійні лиха тощо), що визначається комісією, призначеною розпорядженням (наказом) керівника підприємства. Оформлений акт, після його затвердження керівником підприємства, передається у бухгалтерію та є підставою для відображення в обліку операцій по вибуттю насаджень та оприбуткуванню цінностей, які отримані при їх ліквідації (плодові дерева, дрова тощо)
№ 97 Акт на переведення тварин з групи в групу	Застосовується для оформлення переводу тварин в основне стадо. Оформлені акти, підписані керівником підприємства, зав. фермою, зоотехніком та працівниками, що прийняли тварин для подальшого обслуговування, використовуються для обліку тварин у Книзі обліку руху худоби (Сільгоспоблік, форма № 34) та наступного дня після їх складання передаються до бухгалтерії та є підставою для оприбуткування тварин у склад основних засобів

Продовження таблиці 2.11

1	2
№ 57 Акт на вибракування тварини з основного стада № 57а Акт на вибракування тварин з основного стада (груповий)	Складається комісією призначеною розпорядженням (наказом) керівника підприємства, до складу якої повинен входити ветлікар. Тварини основного стада можуть бути вибракувані при втраті ними корисних якостей: значному зниженні продуктивності до відтворення, працездатності, а також в наслідок невиліковних хвороб, травматичних пошкоджень, пороків, старості та недорозвиненості. В Акті детально вказують причини вибраковки тварини та продукцію, отриману від вибраковки. Оформлені акти, затверджені керівником підприємства, використовуються для обліку тварин у Книзі обліку руху худоби (Сільгоспоблік, форма № 34) та наступного дня після їх складання передаються до бухгалтерії та є підставою для вилучення тварин зі складу основних засобів.

Джерело: побудовано автором за даними бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства

Так, Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів застосовується підприємством для оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів, для обліку введення їх до експлуатації, для оформлення внутрішнього переміщення основних засобів з одного відділу, підрозділу, дільниці до іншого, а також для виключення їх зі складу основних засобів при передачі іншому підприємству (організації).

При придбанні основних засобів за розпорядженням керівника підприємства створюється комісія, яка складає акт на кожний об'єкт в одному примірнику.

При придбанні однотипних об'єктів, які мають однакову вартість та надходять в одному календарному місяці дозволяється скласти загальний акт.

Акти після оформлення з прикріпленою технічною документацією щодо цього об'єкта передають до бухгалтерії підприємства, його підписує головний бухгалтер та затверджує керівник підприємства. Вони зберігаються протягом всього терміну експлуатації об'єктів і протягом трьох років та одного місяця після списання об'єкта з обліку за умови, що за цей період була проведена ревізія.

У ТОВ «Золотий Колос» при оформленні внутрішнього переміщення основних засобів акт виписується у двох примірниках працівником відділу –

здавальника. Перший примірник з розпискою одержувача та здавальника передається до бухгалтерії, а другий – відділу – здавальнику.

Якщо основні засоби передаються іншому підприємству за плату, то акт складається у трьох примірниках: перші два у підприємства, що здає (перший примірник додається до звіту, а другий - до повідомлення на передачу, третій примірник передається особі, що приймає основні засоби).

Акт приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих об'єктів застосовують для оформлення приймання-здавання основних засобів, що надійшли з ремонту, реконструкції та модернізації. Підписаний акт працівником підприємства та особою, яка виконувала ремонт, реконструкцію та модернізацію, здають до бухгалтерії ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району.

Надалі його підписує головний бухгалтер і затверджує директор підприємства чи особи на те уповноважені. При виконанні робіт сторонньою організацією, акт складається у двох примірниках, один із яких залишається підприємству, що виконало ремонт, реконструкцію, модернізацію. Якщо в результаті роботи над об'єктом необоротних активів змінилися технічні характеристики об'єкта, то у відповідний розділ акта і у технічний паспорт об'єкта вносяться зміни.

При наявності складеного та затвердженого відповідного акта бухгалтерією здійснюються записи в обліку витрат, пов'язаних з ремонтом, реконструкцією, модернізацією основних засобів.

Для оформлення вибуття основних засобів при повному або частковому їх списанні на підприємстві застосовуються Акт на списання основних засобів і Акт на списання автотранспортних засобів. Вони складаються у двох примірниках постійно діючою комісією по підприємству і затверджуються керівником.

Перший примірник акта передається до бухгалтерії, другий залишається у матеріально-відповідальній особи, у веденні якої знаходився ліквідований

об'єкт, і є підставою для здачі на склад металобрухту, запчастин, матеріалів, що утворилися в результаті ліквідації.

У ТОВ «Золотий Колос» непридатність основних засобів до використання, неефективність або недоцільність їх поліпшення а також варіанти передачі іншим підприємствам (організаціям, установам) вирішує постійно діюча комісія. Вона здійснює огляд об'єкта, що підлягає списанню; встановлює причини невідповідності критеріям активу; визначає осіб, з вини яких відбулося передчасне вибуття основних засобів із експлуатації, вносить пропозиції щодо їх відповідальності; визначає можливість продажу (передачі) об'єкта іншим підприємствам, організаціям та установам або використання окремих вузлів, деталей, матеріалів, що можуть бути одержані при демонтажі, розбиранні (ліквідації) основних засобів, встановлює їх кількість і вартість; складає і підписує акти на списання основних засобів.

В актах на списання наводяться дані, що характеризують об'єкти основних засобів: рік виготовлення або будівництва об'єкта, дата його надходження на підприємство і початок експлуатації, первісна (переоцінена) вартість об'єкта, сума нарахованого зносу, передбачений і фактичний строк корисного використання, проведені ремонти, причини вибуття тощо. Також, вказують дані про первісну вартість об'єкта, суму накопиченого зносу за час експлуатації, вартості одержаних матеріальних цінностей в результаті ліквідації об'єкта.

Витрати по списанню, а також вартість матеріальних цінностей, отриманих від розбирання будинків і споруджень, демонтажу обладнання відображають в акті в розділі «Розрахунок результатів списання об'єктів».

Доходом, отриманим при ліквідації об'єктів основних засобів, є вартість матеріальних цінностей, що можуть бути використані підприємством (запчастини, деталі) чи реалізовані на сторону (металобрухт).

Для визначення фінансового результату від вибуття об'єкта основних засобів від суми отриманого доходу віднімають його залишкову вартість, суму непрямих податків і суму витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів.

Документальне підтвердження наявності та стану основних засобів здійснюється шляхом проведення інвентаризації у ТОВ «Золотий Колос». Інвентаризація нині – це не лише теоретичне підґрунтя бухгалтерського обліку і господарського контролю, а й організаційна форма, яка використовується для оцінки фактичного стану майнової бази, підвищення ефективності використання ресурсів, та встановити недотримання вимог організації обліку майна і підстави, які породжують відхилення між його фактичною наявністю і даними обліку.

Отже, інвентаризація служить не тільки для оцінки фактичного стану основних засобів, а для підвищення ефективності їх використання та посилення контролю за ними.

Для оформлення результатів інвентаризації основних засобів на досліджуваному підприємстві застосовують такі документи: «Інвентаризаційний опис основних засобів»; «Розрахункова відомість результатів інвентаризації основних засобів»; «Акт інвентаризації незакінчених ремонтів основних засобів».

Отже, документальне оформлення обліку основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» здійснюється з використанням спеціалізованих форм первинних документів, первісна вартість формується залежно від шляхів надходження об'єктів, облік ведеться у розрізі окремих об'єктів основних засобів.

Аналітичний облік основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» ведеться по кожному інвентарному об'єкту за допомогою інвентарних карток обліку основних засобів – загальних для будинків та споруд, а також для машин, обладнання, інструменту, виробничого і господарського інвентарю. Інвентарна картка містить інформацію про технічні характеристики об'єкта, норми амортизаційних відрахувань та інше. Картки складають в одному екземплярі і зберігають в бухгалтерії підприємства.

Заповнення інвентарних карток здійснюється на основі первинних документів на надходження, переміщення, вибуття основних засобів.

Інвентарні картки відкривають і зберігають у бухгалтерії в спеціальній картотеці. Оформлені картки реєструють в описах інвентарних карток, які складають на кожну класифікаційну групу основних засобів. Для оперативного контролю за збереженням і використанням об'єктів основних засобів у виробничих підрозділах ведуть інвентарний список основних засобів. Дані інвентарних описів на досліджуваному підприємстві відповідають даним інвентарних карток.

Підтримуємо думку Т. Мац, що затвердженні Наказом №701 первинні документи мають безліч недоліків. Так, потребують уточнення такі показники як «ліквідаційна вартість» (Ф № ОЗСГ-3 «Акт на списання основних засобів») та «залишкова вартість» (Ф № ОЗСГ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»), які містять різне змістовне навантаження. В даних формах має бути зазначена залишкова вартість, як різниця між первісною вартістю і сумою зносу, що визначено бухгалтерськими правилами.

Нині виникає потреба в об'єктивній аналітичній інформації про реальний стан основних засобів. Така інформація зазначена в Інвентарній картці обліку основних засобів (Ф № ОЗ-6). Дану форму слід модифікувати, зокрема вилучити з неї такі реквізити як: норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення; норми амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт; поправочний коефіцієнт, а також доповнити наступними: термін корисного використання об'єкту; ліквідаційна вартість; справедлива вартість; вартість, що амортизується; метод нарахування амортизації.

На думку Т. Мац, використання модифікованої Інвентарної картки обліку основних засобів є аргументованим, оскільки: відображає пооб'єктний інвентарний облік основних засобів від створення (надходження) об'єкта до його вибуття, є підставою для об'єктивного відображення операцій з основними засобами в системі бухгалтерського обліку [21].

Виходячи з вище сказаного можна зробити такий висновок, що інформаційне забезпечення необоротних активів підприємства є досить

важливим для нормального функціонування підприємства і для коректного ведення всіх документів.

2.3 Особливості аналітичного та синтетичного обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах

Для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій, капітальних інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості та інших необоротних активів, а також зносу необоротних активів призначено рахунки класу 1 Плану рахунків. На рахунках цього класу з відповідним веденням аналітичного обліку узагальнюється інформація про наявність і рух необоротних активів, належних підприємству на праві власності, отриманих у фінансовий лізинг та ін. [33]

При організації аналітичного обліку основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» записи в інвентарних картках здійснюються на підставі інвентаризаційних описів, а в подальшому – за даними первинних документів та технічних паспортів.

Аналітичний облік основних засобів відображує технічну і економічну характеристики об'єкту, його місцезнаходження, первісну оцінку і переоцінену (індексацію) вартість, а також норму амортизаційних відрахувань (суму зносу). У аналітичному обліку відображують усі зміни, що сталися під час експлуатації основних засобів. Аналітичні рахунки групуються за місцями, де знаходяться основні засоби, за матеріально-відповідальним особам, за нормами та напрямом нарахування амортизації тощо.

На підприємстві інвентарні картки зберігаються в картотеці, які розташовують за класифікаційними групами основних засобів та місцях надходження об'єктів. Перед кожною класифікаційною групою основних

засобів у картотеці розміщують картку обліку руху основних засобів, в яких відображають всі зміни, що проходять з об'єктами даної групи.

Картки, які склали протягом місяця на нові об'єкти основних засобів або на об'єкти, що вибули та картки з переміщення всередині підприємства об'єктів відкладають та зберігають до кінця місяця в окремій картотеці. За даними таких карток та інформації з нарахування амортизації в кінці місяця здійснюють відповідні записи в картках обліку основних засобів, після чого картки розміщують за окремими розділами картотеки.

Картки обліку руху основних засобів ведуть у грошовому вимірнику, зазначаючи за кожною класифікаційною групою наявність основних засобів на початок місяця та підсумки з надходження і вибуття основних засобів за місяць; вказують суму нарахованої амортизації.

Можно сказати, що картки обліку руху основних засобів за показниками є регістрами аналітичного обліку основних засобів за їх класифікаційними групами. На основі карток обліку руху основних засобів та інвентарних карток сумарні показники щомісячно перевіряють з даними синтетичного обліку.

Інвентарний список основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» застосовується для пооб'єктного обліку основних засобів за місцем їх знаходження (експлуатації) по матеріально-відповідальних особах. Дані пооб'єктного обліку основних засобів за місцями їх експлуатації повинні бути тотожні записам в інвентарних картках обліку основних засобів, що ведуться в бухгалтерії.

Для обліку і узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» призначено активний рахунок 10 «Основні засоби».

За дебетом рахунку відображається надходження (придбаних, безоплатно отриманих) основних засобів на баланс підприємства, які обліковуються за первісною вартістю, сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних

вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума до оцінки вартості об'єкта основних засобів.

За кредитом рахунку - вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів, сума уцінки основних засобів.

Рахунок 10 «Основні засоби» у ТОВ «Золотий Колос» ведеться за такими субрахунками:

- 100 «Інвестиційна нерухомість»;
- 103 «Будинки та споруди»;
- 104 «Машини й обладнання»;
- 105 «Транспортні засоби»;
- 106 «Інструменти, прилади та інвентар»;
- 109 «Інші основні засоби».

На субрахунку 103 «Будинки та споруди» ведеться облік руху та наявності будівель, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв, включаючи частини будівель.

На субрахунках 104 «Машини та обладнання», 105 «Транспортні засоби», ведеться облік руху та наявності автомобілів (включаючи вузли і запасні частини, якими вони комплектуються двигуни, мости, запасні колеса, підйомники), побутових електронних, електромеханічних приладів, електронно-обчислювальних та інших машин для автоматичної обробки інформації, інформаційних систем, телефонів, мікрофонів, рацій, іншого конторського (офісного) обладнання, устаткування та приладдя до них.

На субрахунку 106 «Інструменти, прилади та інвентар», ведеться облік приладів та інвентарю.

На субрахунку 109 «Інші основні засоби» ведеться облік основних засобів, які не включені до інших субрахунків рахунку 10 «Основні засоби».

Для обліку витрат, пов'язаних із придбанням або створенням різних видів основних засобів використовується відповідний субрахунок рахунку 15

«Капітальні інвестиції». За дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» відображають всі витрати, що понесло управління, пов'язані з придбанням, створенням, будівництвом, а за кредитом – їх списання при введенні в дію, прийняття в експлуатацію. Відповідно до робочого Плану рахунків рахунок 15 «Капітальні інвестиції» на досліджуваному підприємстві має такі субрахунки:

На субрахунку 151 «Придбання (виготовлення) основних засобів» обліковують витрати на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби».

Підприємство також може нести витрати, пов'язані з будівництвом об'єктів основних засобів. Такі витрати обліковуються на рахунку 151 «Капітальне будівництво», по дебету якого збирають витрати на будівництво, що здійснюється господарським і підрядним способом.

Облік інших необоротних матеріальних активів (спеціальні інструменти та спеціальні прилади, оргтехніка, офісні приналежності) на підприємстві організується на субрахунку 112 «Малоцінні та необоротні матеріальні активи».

Згідно облікової політики до них відносять предмети строком використання більше року та за вартістю нижче встановленої вартісної границі в 500 грн. Якщо первісна вартість придбаного об'єкту більшою, то такий об'єкт необхідно віднести до рахунку 10 «Основні засоби».

Інформацію первинних документів про надходження основних засобів (актів приймання-передачі основних засобів із доданою технічною документацією паспортами, рахунками-фактурами чи товарно-транспортними накладними) записують в інвентаризаційні описи та заносять в інвентарні описи основних засобів за окремими матеріально-відповідальними особами, а також відкривають на кожний об'єкт інвентарні картки типової форми, спеціалізовані для кожного виду, їх реєструють в описах інвентарних карток з обліку основних засобів, які відкривають на кожен класифікаційну групу.

Крім того, на кожен таку групу відкривають картку обліку руху основних засобів, де фіксують всі зміни, що відбулись у групі у вартісному

вираженні. Підсумки всіх карток обліку руху основних засобів співставляють з даними реєстрів аналітичного обліку.

Розглянемо більш детально яким чином на зазначених рахунках відображаються основні операції, пов'язані з рухом основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району.

В основному об'єкти основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» надходять в разі придбання їх за грошові кошти у постачальників.

Слід зазначити, що придбання можливо двома способами: одержання об'єкту - розрахунок, розрахунок - одержання об'єкту.

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку придбання основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» наведемо в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 Відображення в обліку придбання основних засобів за грошові кошти у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району за 2020 р. (витяг)

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1.	Придбано трактор МТЗ 892	152	631	100 000,00
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	20000,00
3.	Відображена вартість транспортних послуг, пов'язаних з придбанням трактора МТЗ 892	152	685	800,00
4.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за операцією 3)	641	685	160,00
5.	Оплачено транспортні послуги	685	301	800,00
6.	Перераховано кошти постачальнику за придбаний трактор МТЗ 892	631	311	120000,00
7.	Введено в експлуатацію трактор МТЗ 892	105	152	120960,00

Джерело: побудовано за даними бухгалтерського обліку підприємства

Найбільш поширеними шляхами вибуття основних засобів ТОВ «Золотий Колос» є ліквідація та продаж. У випадку продажу основних засобів продажна вартість об'єкту порівнюється з її залишковою вартістю. В результаті може виникнути три ситуації: продажна вартість об'єкта дорівнює, перевищує або ж нижча за його залишкову вартість. При цьому фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається шляхом

вирахування з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості. У будь-якому випадку вибуття основних засобів в обліку повинні бути списані залежно від причин вибуття.

Приклади господарських операцій з обліку вибуття основних засобів на підприємстві наведено в таблицях 2.13, 2.14.

Таблиця 2.13 Журнал реєстрацій операцій з обліку ліквідації основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району за 2020 р. (витяг)

Зміст господарських операцій	Первинний документ	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
Списаний знос об'єкта основних засобів, який підлягає ліквідації	Акт на списання основних засобів	131	103	20000,00
Відображена залишкова вартість об'єкта основних засобів, що ліквідується	Акт на списання основних засобів	976	103	4400,00
Відображена сума ПДВ	Податкова накладна	976	641	880,00
Відображено витрати, пов'язані з ліквідацією об'єкта основних засобів: – заробітна плата працівників, зайнятих ліквідацією; – відрахування на соціальні заходи (ЄСВ):	Лімітно-забірна картка	976	661	1880,0
		976	651	574,12
Оприбутковано матеріали від ліквідації основних засобів	Накладна внутрігосподарського призначення	207	746	550,00

Джерело: побудовано за даними бухгалтерського обліку підприємства

Таблиця 2.14 Журнал реєстрацій операцій з обліку реалізації основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району за 2020 р. (витяг)

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Переведено об'єкт основних засобів до складу необоротних активів, утримуваних для продажу			
Списано залишкову вартість напівпричепу тракторного самоскидного НПТС-40	286	104	108000,0
Списано суму зносу НПТС-40	131	104	64000,0
Відображено дохід від реалізації основних засобів НПТС-40	377	712	70000,0
Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	712	641	14000,0
Списано балансову вартість НПТС-40	943	286	44000,0
Отримано від покупця оплату на поточний рахунок	311	377	70000,0

Джерело: побудовано за даними бухгалтерського обліку підприємства

На підставі відповідних документів (нарядів, актів) на підприємстві реєструють витрати на ліквідацію об'єкта та виручку від вартості одержаних при цьому матеріалів, які згідно з накладними передаються на склад.

На об'єкти основних засобів ТОВ «Золотий Колос» нараховується амортизація - систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Нарахування амортизації здійснюється впродовж всього строку використання об'єкту. Строк корисного використання визначається самостійно одночасно з визнанням його активом. Нарахування амортизації основних засобів здійснюється щомісячно.

Згідно п. 30 НП(С)БО 7 «Основні засоби» суму нарахованої амортизації підприємство відображає шляхом збільшення суми витрат своєї діяльності та зносу основних засобів. Метод нарахування амортизації – прямолінійний.

Для відображення в бухгалтерському обліку сум амортизаційних відрахувань використовують контрактивний регулюючий рахунок 13 «Знос необоротних активів».

В робочому плані рахунків передбачено субрахунок 131 «Знос основних засобів», на якому узагальнюється інформація про суму зносу тих необоротних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби».

За кредитом рахунку записують суми нарахованої амортизації на об'єкти основних засобів. При цьому дебетують рахунки основного і допоміжного виробництва, загальновиробничих і адміністративних витрат, обслуговуючих виробництв та господарств, витрат обігу тощо – в залежності від того, де заходяться ті чи інші основні засоби.

Аналітичний облік зносу по субрахунку 131 «Знос основних засобів» організується по кожному інвентарному об'єкту шляхом відображення його розміру на протязі року в інвентарній карточці.

Відомості про нарахування зносу з моменту вводу в експлуатацію об'єкту необхідні для списання розміру зносу в усіх вибуттях основних засобів. Розмір зносу за час експлуатації фіксується в первинних документах

на списання об'єктів з балансу підприємства і знаходить відображення по дебету субрахунку 131 «Знос основних засобів» та по кредиту відповідних субрахунків рахунку 10 «Основні засоби».

Нарахування амортизації проводять щомісячно, починаючи з місяця наступного за місяцем, в якому об'єкт основних засобів став придатним для його корисного використання. Припиняють нарахування амортизації з місяця, наступного за місяцем вибуття основних засобів з підприємства [45].

Для нарахування амортизації необоротних активів складають Розрахунок нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за прямолінійним методом на початок року. Розрахунок використовують для визначення річної і місячної суми амортизації на 1 січня. Необоротні активи групують за групами та видами об'єктів, а також передбачають розподіл амортизації за об'єктами обліку [45].

В наступні звітні періоди суму амортизації необоротних активів за січень коригують, враховуючи зміни в їх складі за попередній місяць. При цьому щомісячно складають Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, які надійшли або вибули. В цій відомості зазначають вид основних засобів за класифікаційними групами та кореспондуючими рахунками, суму амортизації по об'єктах, що надійшли і вибули. По об'єктах, що надійшли, сума амортизації донараховується до попереднього місяця, а по тим, що вибули – вираховується [45].

На підставі розрахунку нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за прямолінійним методом та Відомості нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, які надійшли або вибули, складають Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів. В ній записують розподіл амортизації по об'єктах обліку, нараховану суму амортизації за минулий місяць, зміни суми амортизації по об'єктах, що надійшли й вибули, та суму амортизації, нарахованої в поточному місяці [45].

Аналітичний облік зносу основних засобів на підприємстві ведеться за видами основних засобів.

Наочне уявлення про відображення обліку амортизації на синтетичних рахунках можна отримати за допомогою даних з Журналу реєстрації господарських операцій (табл. 2.15).

Таблиця 2.15 Відображення в обліку нарахування зносу (амортизації) основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району за 2020 р. (витяг)

Зміст господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
Нарахована амортизація основних засобів (відомість розрахунків амортизаційних відрахувань):			
а) об'єктів виробничого призначення	16000,0	23	131
б) об'єктів житлово-комунальної сфери	800,9	949	131
в) об'єктів, що забезпечують збут продукції	3000,0	93	131
в) об'єктів загальновиробничого призначення	5500,0	91	131
г) об'єктів загальногосподарського призначення	9350,0	92	131

Джерело: побудовано за даними бухгалтерського обліку підприємства

Після надходження основних засобів підприємство несе витрати, пов'язані з їх утриманням та експлуатацією. Витрати на утримання та експлуатацію основних засобів можуть бути спрямовані на: поліпшення стану об'єкта для продовження строку корисної експлуатації та (або) підвищення продуктивності нормативних показників його функціонування, підтримання об'єкта в робочому стані для збереження або відновлення майбутніх економічних вигод, що очікуються.

Прикладом витрат з покращання стану об'єкту є витрати на модифікацію, удосконалення машин і обладнання, а також впровадження нових виробничих процесів, які забезпечують значне скорочення операційних витрат (підвищення продуктивності основних засобів).

Ремонт у ТОВ «Золотий Колос» об'єктів основних засобів виконують:

- господарським способом, коли роботи виконуються власними силами і на нього витрачаються будівельні матеріали підприємства, на балансі якого ці об'єкти обліковуються, тобто підприємство не користується послугами сторонніх організацій" для виконання ремонту своїх об'єктів основних засобів;
- підрядним способом, коли ремонтні роботи виконують сторонні організації або відповідні підрозділи цієї організації: внутрішньо підрядним способом, коли ремонтні роботи виконують спеціалізовані структурні підрозділи підприємства.

Наступні витрати, що подовжують строк корисної служби та (або) підвищують продуктивність об'єкта основних засобів, дозволяють отримувати додаткові економічні вигоди протягом більше одного звітного періоду і включаються до балансової вартості основних засобів. В протилежному випадку наступні витрати повинні бути визнані поточними витратами того періоду, в якому вони були понесені.

Витрати на ремонт, технічне обслуговування основних засобів, інші заходи з підтримання основних засобів в робочому стані, в результаті яких підтримуються на запланованому рівні, встановлюються чи зберігаються майбутні економічні вигоди, що спочатку очікуються від використання об'єкту основних засобів, включаються до складу витрат того періоду, в якому вони були здійснені.

Ремонт основних засобів (поточний, середній і капітальний) – частково відновлення окремих об'єктів для підтримання їх у робочому стані. Модернізація стосується обладнання (машин, устаткування), реконструкція – підприємство загалом або його виробничих підрозділів, а ремонтний процес – кожного окремого об'єкта чи його складова.

Порядок відображення в обліку сум витрат, які пов'язані з експлуатацією або поліпшенням стану основних засобів, залежить від їх впливу на майбутні економічні вигоди, очікувані від використання цих об'єктів.

За стандартами, ремонт як такий до поліпшення основних засобів не належить, і відповідно витрати на проведення всіх видів ремонту не збільшують балансової вартості об'єкта, а зараховується до витрат відповідно до звітнього періоду.

При підрядному і внутрішньопідрядному способі виконання ремонту основних засобів підставою для виконання робіт є договір, в якому зазначають: найменування об'єкту, який підлягає ремонту; строки виконання робіт; умови і порядок розрахунків за виконаний ремонт. Завершення ремонту оформлюється актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів.

Приймання закінчених робіт з ремонту і поліпшення основних засобів (модернізація, добудова, реконструкція тощо) оформлюється актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів.

По закінченні ремонту бухгалтерія у ТОВ «Золотий Колос» робить відмітку в інвентарній картці обліку об'єкту основних засобів, який ремонтується, про дату виконання ремонту і фактичну суму витрат.

Витрати на поліпшення основних засобів для відновлення майбутніх економічних вигод, очікуваних від їх використання, визнаються капітальними інвестиціями за умови, що балансова вартість активу не перевищує суми його очікуваного відшкодування. Сумою очікуваного відшкодування вважається найбільша з двох оцінок: чиста вартість реалізації або теперішня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від використання основних засобів, включаючи його ліквідаційну вартість.

Основні засоби у процесі експлуатації потребують капітального та поточного ремонту. Метою капітального ремонту основних засобів є підвищення їх ефективності або збільшення строку їх корисного використання. Капітальний ремонт полягає у загальній перебудові або повному відновленні об'єкта.

Згідно НП(С)БО 7 витрати на капітальний ремонт об'єктів основних засобів визнаються витратами звітнього періоду. Такі витрати можуть бути

визнані капітальними інвестиціями, якщо витрати на значний огляд і капітальний ремонт можуть бути ідентифіковані з окремою амортизованою частиною (компонентом) основних засобів.

Порядок обліку витрат на утримання та поліпшення об'єктів основних засобів, в т.ч. орендованих відповідно НП(С)БО 7 «Основні засоби», 14 «Оренда» у ТОВ «Золотий Колос» представлено на рис. 2.3.

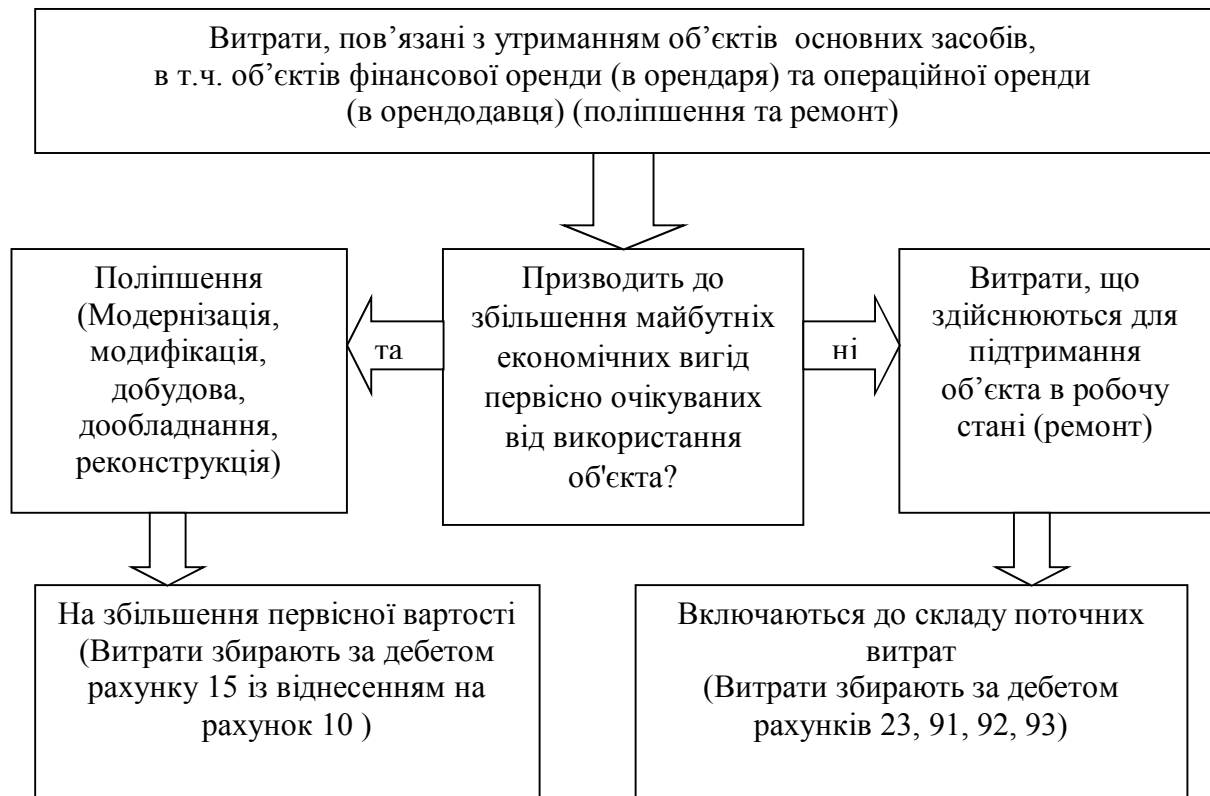

Рисунок 2.3 - Порядок обліку витрат на утримання та поліпшення об'єкта основних засобів відповідно НП(С)БО 7 «Основні засоби» та 14 «Оренда» у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Джерело: побудовано за даними бухгалтерського обліку підприємства та відповідних НП(С)БО [40, 43]

Витрати на ремонт можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо ціна придбання активу вже відображає зобов'язання (необхідність) підприємства здійснити в майбутньому витрати для приведення активу до стану, в якому він придатний для використання.

Вартість робіт, що призводять до збільшення очікуваних майбутніх вигод від об'єкта основних засобів, включається до капітальних інвестицій з майбутнім збільшенням первісної вартості основних засобів. Підставою для визнання капітальними інвестиціями витрат, пов'язаних з поліпшенням основних засобів, є зростання внаслідок цих витрат очікуваного терміну корисного використання об'єкта, кількості та або якості продукції (робіт, послуг), яка виробляється (надається) цим об'єктом.

Поточний ремонт здійснюється для підтримання основних засобів у належному стані. Ці витрати є доволі постійними, вони становлять невеликі суми та не залежать від строку експлуатації основних засобів. Витрати пов'язані з обслуговуванням та ремонтом об'єктів основних засобів включаються до витрат звітного періоду.

Отже, можна відзначити, що з метою підвищення ефективності або збільшення строку корисного використання об'єктів основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» проводяться поточний та капітальний ремонт, амортизація об'єктів з використанням прямолінійного методу.

Відповідно до наказу «Про облікову політику підприємства» ТОВ «Золотий Колос» застосовує автоматизовану форму обліку.

Отже, в цілому для отримання достовірної та повної інформації, необхідної для ефективного використання основних засобів за їх окремими видами і процесами, на підприємстві здійснюють аналітичний пооб'єктний облік, а ведення синтетичного обліку дає узагальнену інформацію.

2.4 Напрями удосконалення організації обліку необоротних активів на сільськогосподарських підприємствах

Для правильної організації обліку основних засобів важливе значення має їх класифікація, яка допомагає розкрити їх сутність. Складна структура основних засобів обумовлює різні класифікаційні ознаки. В першому розділі дипломної роботи порівняно класифікацію основних засобів за видами у

фінансовому та у податковому обліку. З метою поліпшення управління основними засобами у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району необхідно доповнити класифікаційні ознаки основних засобів:

а) за значимістю пропонуємо поділяти основні засоби на суттєві та несуттєві (залежно від питомої ваги їх вартості від загальної вартості основних засобів групи);

б) за станом зношуваності основні засоби поділяти: на нові, придатні, застарілі, що підлягають заміні.

Така класифікація основних засобів дозволить власникам та іншим користувачам постійно мати інформацію про стан основних засобів та необхідність їх оновлення, також вона є корисною під час прийняття рішення про проведення переоцінки майна. Запропонована класифікація дозволить вести облік основних засобів з більш високим ступенем деталізації, а також є зручною для практичного застосування. Для полегшення обліку основних засобів доцільно також ввести поділ об'єктів основних засобів на виробничі та невиробничі.

Як передбачає Інструкція по застосуванню Плану рахунків, підприємство при потребі може відкривати субрахунки третього порядку, тому можна ввести дане групування у вигляді додаткових субрахунків (табл. 2.16). Це дозволить здійснювати аналіз та контроль за використанням як власних так і орендованих основних засобів. Можливість розмежування основних засобів за їх видами, правом власності, характером та способом використання дає можливість застосувати широкий спектр аналітичного обліку цих засобів праці основних засобів, а в податковому – тільки ті об'єкти, які задіяні у господарській діяльності підприємства.

Таблиця 2.16 Аналітичні можливості обліку основних засобів

Субрахунок	Зміст аналітичних рахунків
100 «Інвестиційна нерухомість»	1001 Земельні ділянки 1002 Земельні ділянки, отримані у фінансову оренду 1003 Будівлі, які розташовуються на землі 1004 Будівлі, які розташовуються на землі, отримані у фінансову оренду 1005 Споруди 1006 Споруди, які розташовуються на землі 1007 Споруди, які розташовуються на землі та отримані у фінансову оренду
103 «Будинки та споруди»	1031 Будинки та споруди 1032 Будинки та споруди, отримані у фінансову оренду 1033 Будинки та споруди, які розташовуються на землі 1034 Будинки та споруди, які розташовуються на землі та отримані у фінансову оренду 1035 Будинки та споруди на консервації 1036 Будинки та споруди, які розташовуються на землі та на консервації 1037 Будинки та споруди в заставі 1038 Будинки та споруди, які розташовуються на землі та в заставі 1039 Будинки та споруди, які розташовуються на землі, отримані у фінансову оренду та в заставі

Джерело: використано ідею [24]

Ще однією проблемою обліку основних засобів є відображення джерела надходження об'єкта на підприємство. Так, для обліку витрат на придбання чи створення основних засобів передбачено субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»; витрат на придбання чи створення інших необоротних активів - субрахунок 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних активів». Також для обліку витрат на капітальне будівництво підрядним чи господарським способом передбачено субрахунок 151 «Капітальне будівництво».

Ми вважаємо, що для потреб управління у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району буде корисною інформація, з якого саме каналу або яким чином надійшов об'єкт основних засобів.

Тому пропонується до рахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» відкривати аналітичні рахунки третього порядку залежно від каналу надходження об'єкта основних засобів: 152.1 «Створення основних

засобів власними силами господарським способом»; 152.2 «Створення основних засобів підрядним способом»; 152.3 «Купівля основних засобів»; 152.4 «Безоплатне отримання об'єктів основних засобів»; 152.5 «Отримання об'єктів основних засобів у вигляді внеску до статутного капіталу»; 152.6 «Отримання основних засобів в обмін».

Оцінка як спосіб грошового виміру об'єктів бухгалтерського обліку є одним із елементів метода бухгалтерського обліку, де за допомогою неї визначають вартість об'єктів обліку. Саме вартість дозволяє узагальнити облікову інформацію та порівняти об'єкти обліку, результати господарської діяльності. Тому не випадково одним із критеріїв визнання об'єктів обліку є можливість достовірної оцінки.

На нашу думку, також потребує удосконалення діюча методика обліку операцій з переоцінки основних засобів, відповідно до якої сума дооцінки залишкової вартості об'єктів з нарахуванням амортизації зменшується, а розмір додаткового капіталу залишається незмінним. У результаті виникає ситуація, коли ліквідація об'єкта внаслідок його повного зносу призводить до збільшення прибутку підприємства. Одночасно з нарахуванням амортизації необхідно зменшувати розмір додаткового капіталу на суму амортизації дооцінки залишкової вартості.

Запропонована методика дозволить у момент відображення в обліку суми зносу визнавати дохід у розмірі амортизації суми дооцінки, що забезпечить дотримання принципу відповідності доходів і витрат. У разі використання таких бухгалтерських записів амортизація дооціненої вартості основних засобів не впливатиме на фінансовий результат. Оскільки збільшення вартості основних засобів не принесло підприємству витрат, збільшувати витрати на суму амортизації дооціненої вартості не є доцільним.

Проведення переоцінки повинно відбуватися у такій послідовності:

- проведення інвентаризації інвентаризаційною комісією;
- підготовка бланків акту переоцінки;
- заповнення бухгалтерією відомостей про об'єкт переоцінки;

- визначення справедливої вартості активу оціночною комісією, передача акту до бухгалтерії;
- розрахунок бухгалтерією змін у вартості майна;
- здійснення бухгалтерією облікових записів.

Схему розрахунку переоцінки наведено на рис. 2.4.

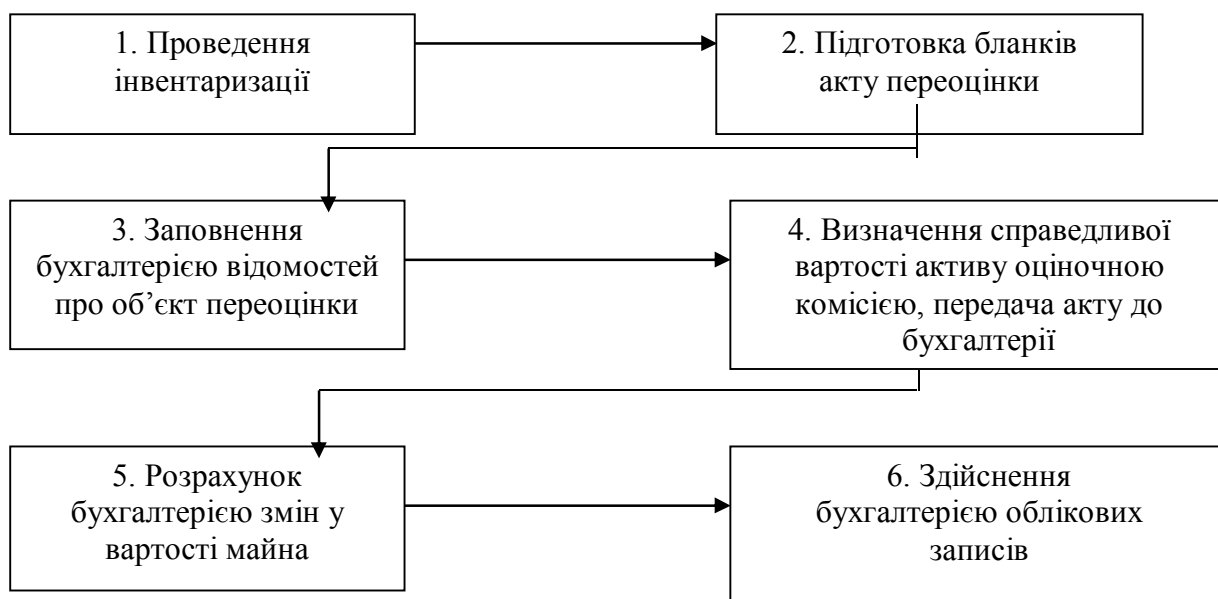

Рисунок 2.4 - Запропонований порядок переоцінки об'єктів основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Джерело: розроблено автором

Переоцінка повинна проводитися досить регулярно для того, щоб залишкова вартість об'єктів основних засобів істотно не відрізнялася від їх справедливої вартості на дату балансу.

Під час проведення переоцінки основних засобів підприємству необхідно дотримуватись положень НП(С)БО 7 «Основні засоби». Порядок обліку переоцінки основних засобів відповідно НП(С)БО 7 наведено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17 Порядок обліку переоцінки основних засобів відповідно
НП(С)БО 7 «Основні засоби»

Дооцінка	Уцінка
<p><i>Перша дооцінка При наступній дооцінці</i></p> <p>Д-т – 10 К-т – 131 – на суму до оцінки нарахованого зносу Д-т – 10 К-т – 423 - на суму до оцінки залишкової вартості</p> <p>Д-т – 423 К-т – 441 списано дооцінку основних засобів</p>	<p><i>Перша уцінка При наступній уцінці</i></p> <p>Д-т – 131 К-т – 10 – на суму уцінки нарахованого зносу Д-т – 975 К-т – 10 – на суму уцінки залишкової вартості</p>
<p><i>Дооцінка раніше уціненого об'єкта</i></p> <p>Д-т – 10 К-т – 131 – в частині збільшення суми нарахованого зносу Д-т – 10 К-т – 746 – в частині збільшення залишкової вартості об'єкта основних засобів з одночасним відображенням доходу звітного періоду (при умові що сума до оцінки менше попередньої уцінки) Д-т – 10 К-т – 423 в частині перевищення суми дооцінки над сумою здійсненої уцінки (423/441)</p>	<p><i>Уцінка раніше дооціненого об'єкта</i></p> <p>Д-т – 131 К-т – 10 в частині зменшення суми нарахованого зносу Д-т – 423 К-т – 10 – в частині зменшення залишкової вартості з віднесенням на зменшення додаткового капіталу (441/423) Д-т – 975 К-т – 10 в частині перевищення суми уцінки над сумою попередньої до оцінки, яка відноситься в склад витрат</p>

Джерело: побудовано за даними [40, 43]

Так, проведення переоцінки основних засобів дозволить підприємству отримати реальні і досить відчутні вигоди:

По-перше, проведення даної роботи дозволить привести бухгалтерський облік у відповідність до вимог НП(С)БО; отримати достовірну вартість основних засобів, внесених до статутного капіталу; здійснювати операції купівлі-продажу активів, що з'явиться підставою для обґрунтованого визначення орендної плати при здачі засобів в оренду.

По-друге, переоцінка основних засобів забезпечить ефективне управління розмірами і динамікою амортизаційного фонду - одного з найважливіших джерел власних інвестицій, що спрямовуються на оновлення основних виробничих засобів.

По-третє, переоцінка основних засобів сприятиме зростанню довіри до профілю політиці сільськогосподарського підприємства з боку потенційних інвесторів (особливо іноземних), кредиторів, інших фінансових інститутів.

Отже, запровадження зазначених заходів дозволить підвищити ефективність використання основних засобів і позитивно вплине на стан їх обліку.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1 Особливості організації контролю необоротних активів в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств

Для оцінки виробничого потенціалу підприємства, перш за все потрібно визначити ефективність використання, бути уважними відносно обліку і контролю засобів праці.

У сучасному розумінні правильна організація контролю дозволє не тільки прийняттю правильних і раціональних рішень, а й виявленню фактичного стану справ на керованих об'єктах незалежно від рівня складності господарських систем.

Необхідність посилення контролю за необоротними активами обумовлюється:

- зростанням нестабільності зовнішнього середовища та ускладненням управління необоротними, що потребують механізму координації внутрішнього контролю;
- переміщенням акценту з контролю минулого на аналіз майбутнього;
- необхідністю безперервного відстеження змін виробничого потенціалу підприємства;
- необхідністю мінімізації ризиків в управлінні необоротними активами та оцінки необоротних активів для визначення амортизаційної політики.

В загальному під контролем розуміють будь-яку процедуру, яка сприяє зменшенню схильності до ризику. Контроль є одним з особливих етапів

управління на підприємстві. Для того щоб прийняти ефективне управлінське рішення потрібно мати неупереджену релевантну інформацію, точність якої можна забезпечити здійсненням контролю.

У визначенні сутності контролю можна назвати п'ять основних напрямів, які виділяють у теорії контролю вчені (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 Напрямки визначення сутності «контроль»

Джерело: побудовано автором

Основними функціями контролю є:

- виявлення та оцінка фактичного стану контрольованого об'єкта;
- аналіз ситуації, що склалася;
- порівнянні фактичного стану об'єкта контролю з наміченими цілями;
- визначення переліку питань, що підлягають включенню до програми перевірки;
- оцінка контрольованих об'єктів;
- вжиття заходів щодо усунення виявлених недоліків;
- вироблення рекомендацій щодо усунення недоліків, що дозволяють підвищити ефективність функціонування системи.

Система внутрішньогосподарського контролю дозволяє суб'єкту господарювання підвищити ефективність його діяльності, оскільки в системі управління необоротними активами одним із невід'ємних елементів є контроль. Керуючи ефективністю використання об'єктів необоротних активів менеджери керують потреби введення нових виробничих потужностей при заданому обсязі виробництва і, як наслідок, до економії капітальних вкладень..

Основні засоби є одним із найважливіших об'єктів фінансового обліку, займаючи значну частку в загальній сумі активів підприємства, тому існує необхідність в контролі за їхнім рухом, організацією синтетичного й аналітичного обліку, визначенням зносу (амортизації), проведенням ремонту, модернізацією, оновленням застарілих і технічно недосконалих об'єктів [12].

Основними елементами контролю операцій із використання основних засобів, що забезпечують його ефективне функціонування, є: об'єкти контролю; суб'єкти контролю; інформаційні джерела контролю; прийоми та методи контролю.

Метою внутрішньогосподарського контролю операцій з основними засобами є встановлення достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності, стану й руху основних засобів, забезпечення їх збереження та ефективного використання [7].

Мета контролю реалізується завдяки вирішенню завдань, визначених на рис. 3.2.

До об'єктів внутрішньогосподарського контролю основних засобів належать: збереження власних і орендованих основних засобів; стан техніко-експлуатаційної дисципліни за операціями з основними засобами; стан бухгалтерського обліку та звітності за операціями з придбання, руху, використання основних засобів [10].

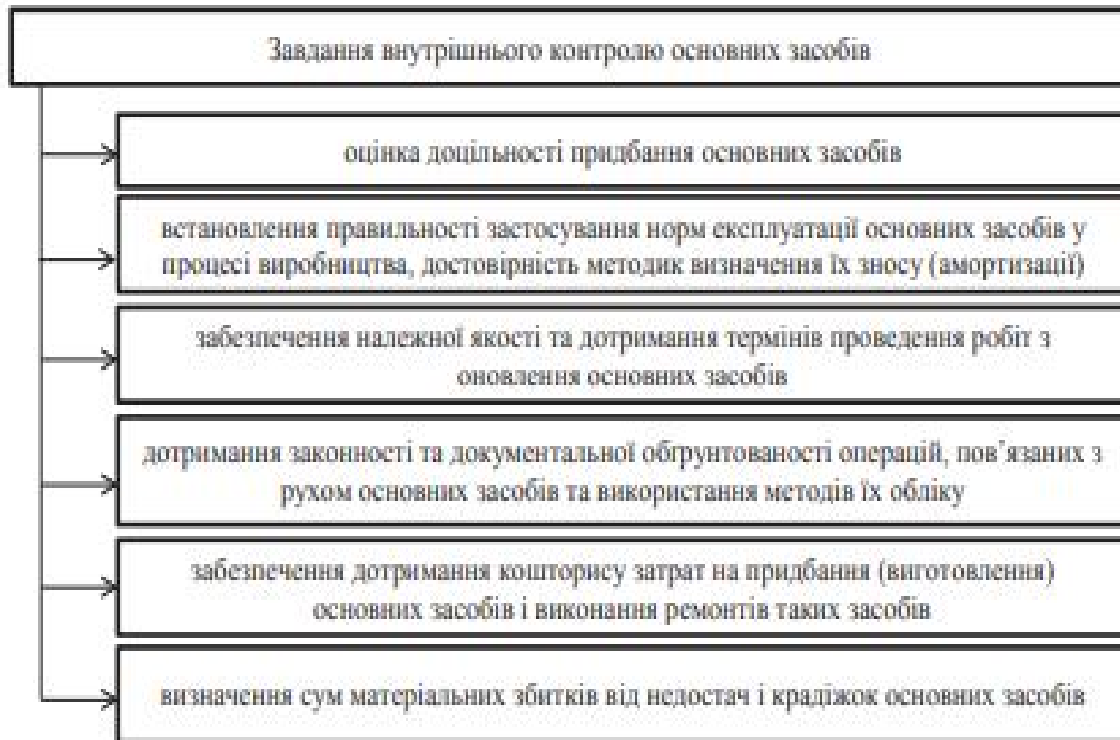

Рисунок 3.2 Завдання внутрішнього контролю основних засобів

Джерело: побудовано за даними [6]

Основними джерелами інформації для проведення контролю основних засобів є:

- інформація за договорами купівлі-продажу об'єктів, договорами на капітальне будівництво, архітектурно-технічними паспортами, розрахунками кошторисами, актами прийому-передачі, актами на списання, картками (книгами, відомостями) інвентарного обліку, розрахунками нарахування амортизації;

- записи в облікових регістрах за рахунками 10 «Основні засоби», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», Журнал 4, відомості аналітичного обліку № 4.1, 4.2, 4.3;

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. № 1);

- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2);

- Звіт про власний капітал (ф. № 4);

- Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5).

Внутрішньогосподарський контроль проводиться працівниками підприємства, тому при визначенні суб'єкта внутрішньогосподарського контролю необхідно враховувати наступне: суб'єкт повинен мати право на проведення контрольних заходів; суб'єкт контролю повинен володіти відповідними кваліфікаційними характеристиками, що дозволяють компетентно здійснити контроль; обов'язки суб'єкта з проведення контрольних заходів повинні бути закріплені документально, що встановлює відповідальність за результатами контролю; якщо суб'єкт контролю виконує поряд з контрольними інші функції, то в якості підконтрольних об'єктів йому повинні бути доручені об'єкти, що перебувають у сфері діяльності даного суб'єкта [7].

Здійснення контролю основних засобів забезпечується поєднанням різноманітних методів, прийомів та способів його здійснення. Таким чином, виділяють три основні групи методів і прийомів контролю:

- 1) прийоми документального контролю;
- 2) прийоми фактичного контролю;
- 3) розрахунково-аналітичні методи контролю.

На підставі досліджень та узагальнень нами визначено, що у процесі контролю основних засобів підприємства можна виділити шість основних етапів, що наведено на рис. 3.3.

Організаційно-правовий. Даний етап передбачає ознайомлення контролера із специфікою діяльності підприємства, досконале вивчення нормативно-правової бази щодо бухгалтерського обліку, аудиту та регулювання діяльності підприємства. Детальному розгляду підлягає також наказ про облікову політику, в т. ч. у частині організації обліку основних засобів, здійснюється оцінка надійності систем внутрішнього контролю основних засобів. Таку оцінку можна зробити проведенням вибіркового тестування. Основними напрямками можуть бути: належне ведення первинної документації щодо операцій, пов'язаних з основними засобами, відповідне

ведення пооб'єктного обліку основних засобів, належний рівень планування та проведення контрольних дій внутрішнього контролю [12].

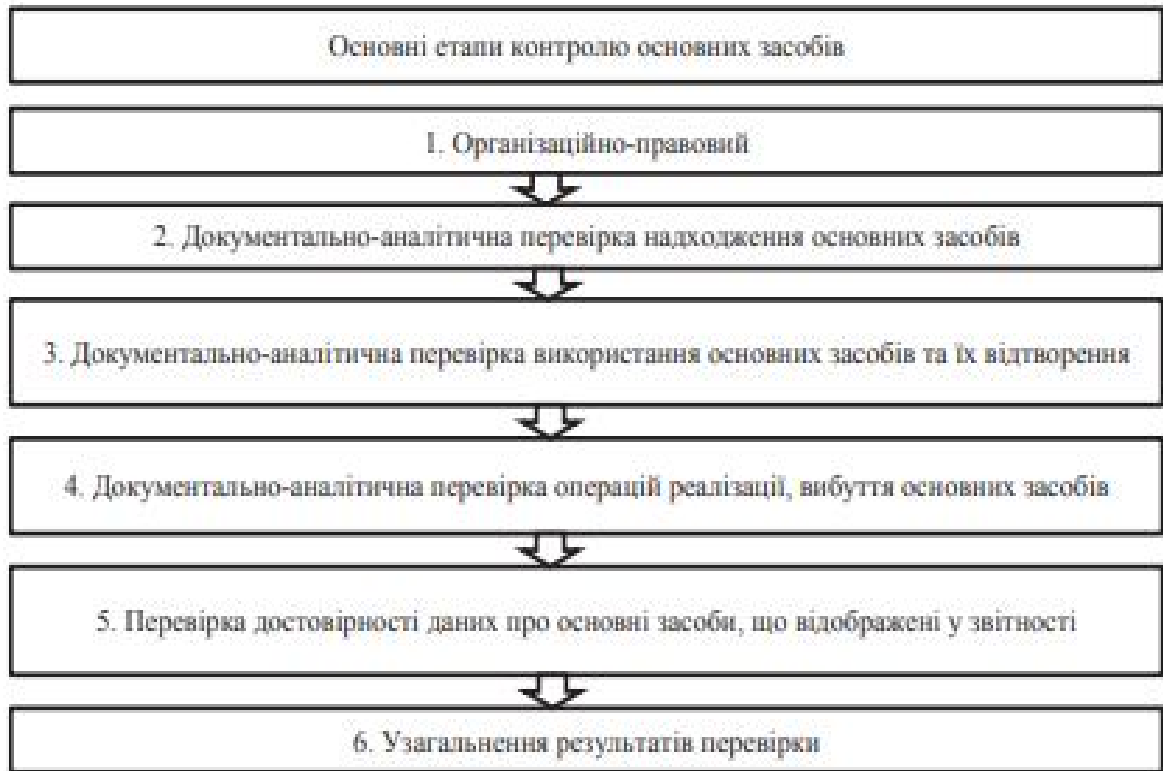

Рисунок 3.3 Етапи внутрішнього контролю основних засобів
Джерело: побудовано за даними [6]

Документально-аналітична перевірка надходження основних засобів. На цьому етапі контролер перевіряє правильність віднесення активів суб'єкта господарювання до основних засобів, розподіл їх за видами, встановлення критеріїв інвестиційної нерухомості. При цьому слід враховувати вимоги НП(С)БО 27 «Необоротні активи» [12].

Далі перевіряють класифікацію основних засобів відповідно до вимог податкового законодавства, а також їх визнання. Перевіряють документи, що підтверджують право власності на об'єкти основних засобів, відповідність технічної та первинної документації цих засобів праці залежно від способів їх надходження. Контролер повинен також перевірити відповідність даних аналітичного обліку даним синтетичного обліку щодо достовірності та повноти відображення операцій, пов'язаних із надходженням основних засобів [7].

Документально-аналітична перевірка використання (руху) основних засобів та їх відтворення. Розбіжності в документальному оформленні наявності та руху основних засобів виявляють зіставленням сум, що наведені в інвентарних картках, і тих, які зазначені в описі інвентарних карток. У разі існування розбіжностей, з'ясовують причини та встановлюють винних осіб, а також дають конкретні рекомендації щодо поліпшення існуючого становища. Значну увагу слід приділити зміні характеру використання основних засобів, зокрема, правомірності операцій переведення їх до складу інвестиційної нерухомості, переведення останньої до операційної нерухомості.

Документально-аналітична перевірка операцій реалізації основних засобів. На даному етапі перевіряють правомірність вибуття основних засобів, ознайомлюються з відповідними рішеннями керівництва на здійснення таких операцій, досліджують акти приймання-передачі, ліквідації, а також факт фіксування відповідних відміток бухгалтерією в інвентарних картках [12]. Перевірка достовірності даних про основні засоби, що відображені у звітності передбачає перевірку дотримання принципів та якісних характеристик фінансової звітності при її складанні, значну увагу приділяють визначенню достовірності даних.

Під час проведення внутрішньогосподарського контролю операцій з основними засобами найчастіше виявляють такі порушення:

- несвоєчасне оприбуткування основних засобів;
- невірне визначення первісної вартості об'єкта основних засобів;
- реконструкція (модернізація) основних засобів відображена як ремонт;
- неправильне визначення методу нарахування амортизації об'єкта основних засобів, помилкові розрахунки амортизаційних відрахувань;
- некоректна кореспонденція рахунків при відображенні операцій з основними засобами;
- порушення процедури проведення інвентаризації об'єктів основних засобів;

- недотримання порядку документального оформлення господарських операцій з основними засобами;

- неоприбуткування матеріальних ресурсів за наслідками ліквідації основних засобів [52].

Ефективна система внутрішнього контролю основних засобів включає: аналіз основних засобів підприємства за минулий період; аналіз структури та стану основних засобів; контроль за формуванням амортизаційної політики підприємства; контроль за своєчасним оновленням основних засобів підприємства; контроль за використанням основних засобів підприємства; внутрішній контроль використання основних засобів [19].

Варто також звернути увагу на зміни, насамперед, у частині підвищення оперативності й ефективності контролю основних засобів підприємств, що вимагає вирішення таких завдань: дослідження сутності основних засобів, їх складу, класифікації в різних галузях економічної науки; узагальнення та систематизації класифікації основних засобів; дослідження діючої методики нарахування амортизації, обліку та контролю зносу основних засобів; аналіз діючої організації та методики обліку основних засобів, впливу на них змін податкової політики та виявлення шляхів її удосконалення; розроблення рекомендацій з удосконалення методики контролю ефективності використання основних засобів із застосуванням інформаційних систем і технологій.

Вирішення поставлених завдань забезпечується:

- удосконаленням методики обліку надходження основних засобів у системі аналітичних рахунків, що дозволить спростити систему бухгалтерських записів та контролю;

- розробкою бухгалтерської моделі економічного механізму амортизації, що сприятиме вирішенню проблем фінансового, внутрішньогосподарського контролю амортизаційних процесів та їх податкового аспекту;

– удосконаленням методики обліку витрат на ремонти основних засобів, що підвищить ефективність управління витратами;

– побудовою моделі залежності експлуатаційних витрат від терміну експлуатації, що дозволить визначити доцільність проведення ремонту основних засобів [7].

Ревізор при перевірці повинен дотримуватись норм чинного законодавства та діяти послідовно та поетапно (рис.3.4).

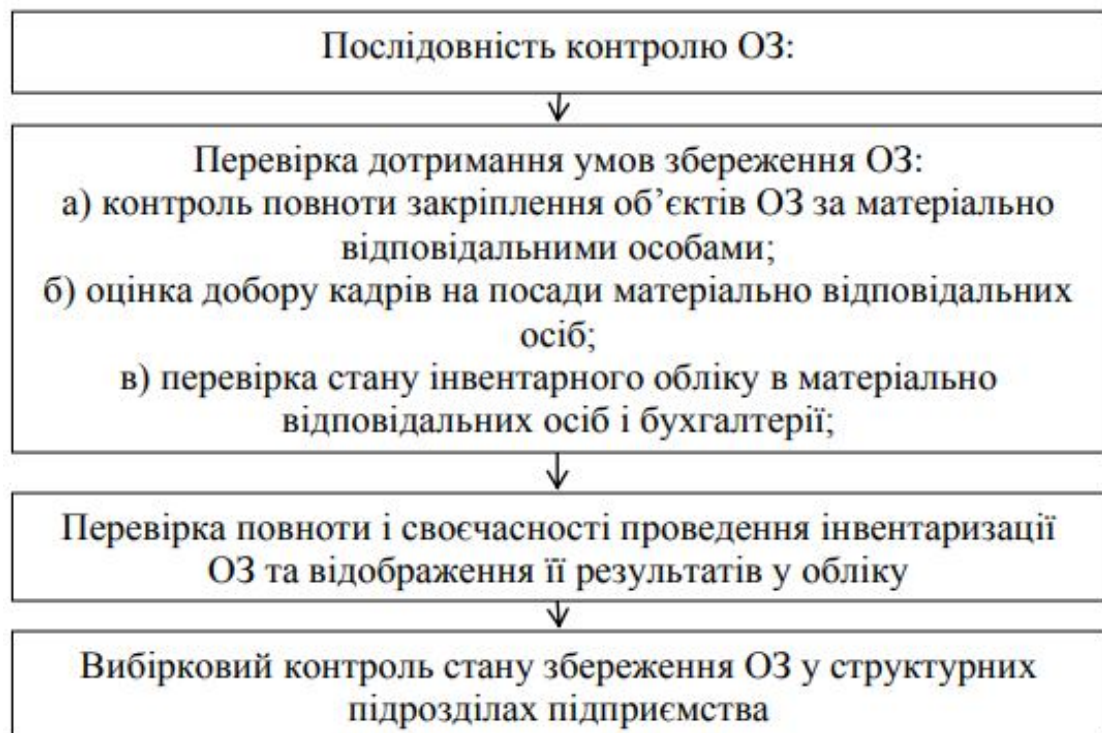

Рисунок 3.4 Етапи внутрішнього контролю за наявністю, рухом та збереженням основних засобів

Джерело: побудовано за даними [7]

Аудитору слід вивчити наказ про облікову політику в частині обліку ОЗ, а саме вартісне розмежування зарахування об'єкта до складу ОЗ, кількісний склад ОЗ, метод амортизації, уцінки/дооцінки, що застосовує суб'єкт господарювання, методику відображення відновних робіт по ОЗ, робочий план рахунків в частині обліку ОЗ. В ході перевірки слід зіставити залишки по кожному виду ОЗ із загальним підсумком по усіх ОЗ. В сумі перші мають дати загальний підсумок. Коли ж виявлено розбіжності, слід вияснити їх причини.

Оцінюючи вартісну межу та термін служби, слід перевірити чи не зарахував суб'єкт господарювання до складу ОЗ ті об'єкти, які апіорі не можуть бути зараховані до складу ОЗ. Перевіряють також походження, документальне підтвердження, своєчасність, повноту віднесення на збільшення первісної вартості об'єкта ОЗ усіх витрат, пов'язаних з цим. Якщо придбання ОЗ здійснювалося за кордоном, досліджується походження об'єкта, наявність супровідної документації, перевіряється правильність визначення і перерахунок вартості об'єкта при курсі валют на дату придбання ОЗ.

Аудитор зобов'язаний перевірити майнові права на той чи інший об'єкт ОЗ, порядок віднесення митних зборів до вартості придбаного ОЗ, дослідити правомірність і правильність зміни первісної вартості об'єкта внаслідок проведення відновних робіт таких як капітальний ремонт, реконструкція чи модернізація, чи відображено джерело формування цих відновних робіт. Аудитору слід перевірити згідно списку чи правильно визначена первісна вартість і чи є в реальності об'єкти ОЗ, які зазначено у документах і введені в експлуатацію, чи відбулось відображення даних операцій на рахунках робочого плану рахунків господарюючого суб'єкта, чи проведено операції законно відповідно до норм чинного законодавства (рис. 3.5).

Перевіряючому необхідно також здійснити вибіркочу перевірку правильності первинного документального оформлення ОЗ, переоцінки ОЗ та документального відображення її результатів в первинній документації, в проведеннях та звітності, дотримання методики нарахування зносу, чи не нараховується знос по законсервованих об'єктах або по об'єктах, по яких нарахування амортизації не здійснюється, правильність облікового відображення операцій з оренди ОЗ.

Для аудиту збереження основних засобів за місцями їх знаходження та використання проводять вибіркочу перевірку фактичної наявності шляхом часткової інвентаризації цих засобів. У процесі інвентаризації одночасно здійснюється обстеження технічного стану, умов зберігання та експлуатації окремих об'єктів основних засобів як власних, так і орендованих, тих, які не

використовуються, підлягають реалізації, перебувають у запасі та на консервації.

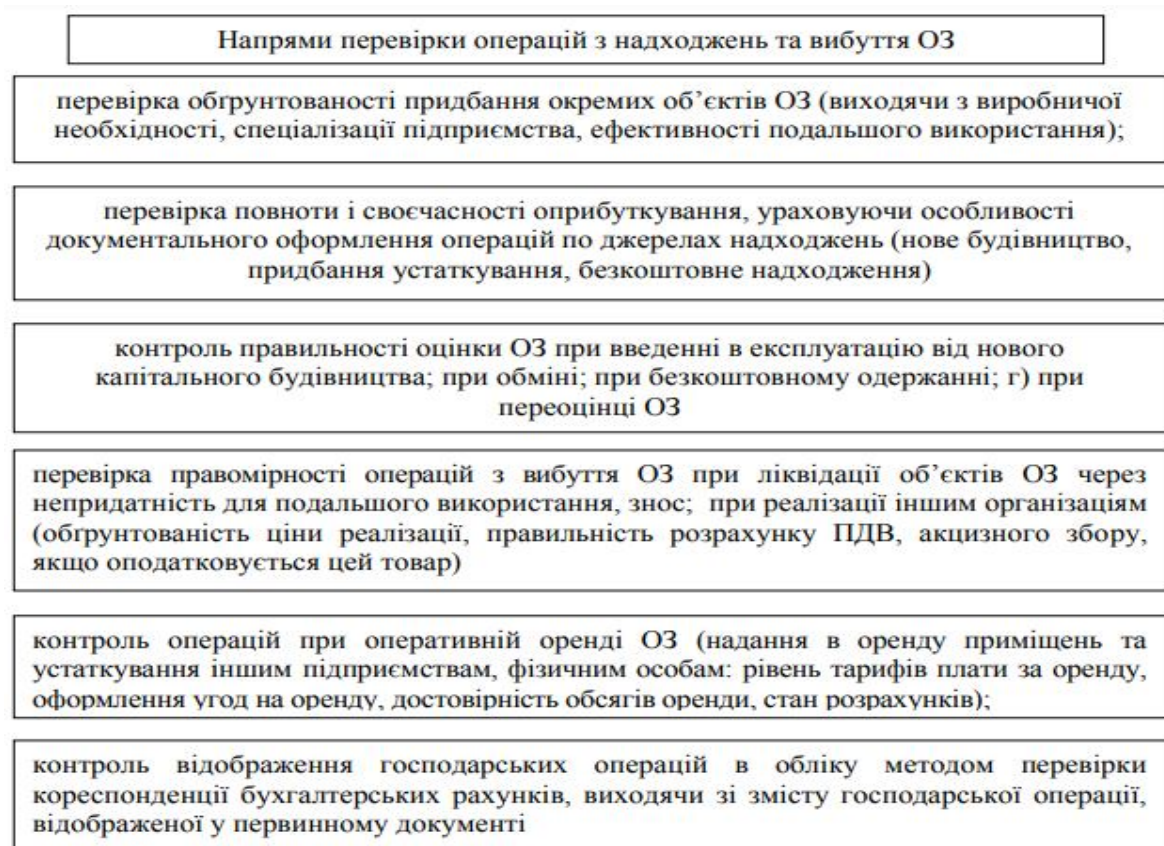

Рисунок 3.5 - Напрями перевірки операцій з надходження та вибуття основних засобів

Джерело: побудовано за даними [7]

Під час обстеження перевіряють фактичну продуктивність обладнання, його комплектність, загальний технічний стан, вивчають закріплення об'єктів основних засобів за окремими працівниками, виявляють факти псування, поломки, розукомплектування, крадіжок окремих вузлів і деталей, з'ясовують причини та встановлюють розмір заподіяних збитків.

Результати проведеної інвентаризації основних засобів групують в інвентаризаційному описі й узагальнюють у розроблених порівняльних відомостях, аналітичних таблицях, відомостях виявлених порушень і недоліків тощо.

На підприємствах України стан внутрішнього контролю характеризується недостатньою ефективністю внаслідок неправильної його організації та незадовільного дотримання вимог.

До недоліків належать: зловживання службовим становищем, невиконання або неякісне виконання службових обов'язків, неправильна оцінка операцій із використання основних засобів з точки зору доцільності та економічності.

Значною проблемою є те, що власники підприємств, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяють належної уваги побудові ефективної системи його здійснення.

До того ж, сукупність даних порушень повинна виявлятися на рівні внутрішнього контролю, а не на рівні державного контролю, як вона виявляється на сучасному етапі в Україні. Це зумовлено не тільки недостатньою організацією внутрішнього контролю на підприємствах, а й наявністю певних проблем на державному рівні, які створюють тенденції щодо зростання кількості та обсягів основних фінансових порушень [13].

Таким чином, можливості контролю як функції управління використовуються сьогодні недостатньо. Серед методів підвищення ефективності системи внутрішнього контролю з використання основних засобів на сучасних підприємствах найбільш доцільними та дієвими є методи розподілу повноважень і відповідальності між працівниками з обов'язковим зазначенням повноважень у посадових інструкціях, перегляд облікової політики підприємства у частині обліку основних засобів, дотримання основних етапів здійснення контролю основних засобів, діагностика і прогнозування проблем.

Для уникнення нестач і розкрадань, неправильного оформлення первинної документації, помилковим нарахуванням амортизації основних засобів, проведенням переоцінки тощо, необхідно проводити внутрішньогосподарський контроль спільно керівників підрозділів та бухгалтерії.

Таким чином, суб'єктам господарювання, які мають у своєму використанні основні засоби, необхідно не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно використовувати та здійснювати контроль за їх використанням. Для того, щоб уникнути неправомірних дій та якомога точнішого виявлення помилок необхідно посилити контроль та відповідальність матеріально-відповідальних осіб за недопущення порушень в обліку основних засобів за їх реальною оцінкою.

3.2 Оцінка ефективності контролю необоротних активів та напрямки його удосконалення в системі управління розвитком матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств

Сільськогосподарські підприємства повинні здійснювати контроль за наявністю, рухом, збереженням і ефективністю використання основних засобів. У ТОВ «Золотий Колос» здійснюється контроль за збереженням і правильним обліком необоротних активів. Так, саме правильне збереження і ефективне використання основних засобів, які є в наявності підприємства, контролюються належним чином матеріально-відповідальною особою та завгосподарством. В такому випадку це контроль за роботою матеріально-відповідальних осіб. У ТОВ «Золотий Колос» найчастіше використовують метод ведення контролю за операціями, пов'язаними із станом і рухом основних засобів який має назву інвентаризація.

Для того, щоб отримати оцінку реального фізичного стану основних засобів, проаналізувати стан розрахунків з дебіторами і кредиторами, перевірити дотримання правил зберігання і використання товарно-матеріальних цінностей на певну дату на підприємстві проводять інвентаризацію. З метою проведення інвентаризаційної перевірки наказом керівника створюється робоча інвентаризаційна комісія, яка складається з декількох чоловік, а саме заступника директора, головного спеціаліста та бухгалтера.

На підприємстві, перед процедурою інвентаризації всі матеріально-відповідальні особи повинні сформувавши звіт про здійснення останніх проведених операцій.

Сформована на підприємстві інвентаризаційна комісія відповідає за ефективне здійснення інвентаризації основних засобів і на основі отриманих матеріалів складає інвентаризаційний опис наявних основних засобів, порівняльну відомість результатів інвентаризації основних засобів та загальний протокол інвентаризаційної комісії. Наявність на підприємстві основних засобів підтверджується проведеним оглядом і арифметичним підрахунком.

До описів у ТОВ «Золотий Колос» включаються дані про фактичну наявність основних засобів з відображенням повного найменування, кількості та вартості об'єктів.

По закінченню формування інвентаризаційного опису основних засобів у встановленому порядку подається на перегляд в бухгалтерію, де потім буде сформована порівняльна відомість результатів інвентаризації необоротних активів. Порівняльна відомість результатів інвентаризації основних засобів застосовується для відображення підсумків проведеної інвентаризації. На підставі даних Інвентаризаційного опису основних засобів розбіжності, які виникли між фактичними показниками та реальними даними бухгалтерського обліку, будуть висвітлені в графі «Результати інвентаризації».

Вважаємо за доцільне запровадити службу внутрішнього контролю на підприємстві, яка буде безпосередньо займатися контролем, надавати інформацію керівникам відділів та служб для прийняття оперативних управлінських рішень, виявляти резерви підвищення ефективності, здійснювати консультування, виявляти недоліки в роботі відділу оперативного контролю та сприяти своєчасному їх усуненню, розробляти плани та програми проведення перевірок, розробляти плани послідуочого контролю щодо усунення виявлених раніше недоліків та проводити перевірку їх виконання, розглядати факти порушень робітниками чинного

законодавства, нормативно-правових документів: рекомендувати керівникові підприємства вживати заходи для недопущення дій, результатом яких може стати порушення чинного законодавства, інших чинних нормативно-правових актів та забезпечувати документування кожного факту перевірки. Запропонований алгоритм проведення внутрішнього контролю основних засобів для ТОВ «Золотий Колос» наведена на рис. 3.6.

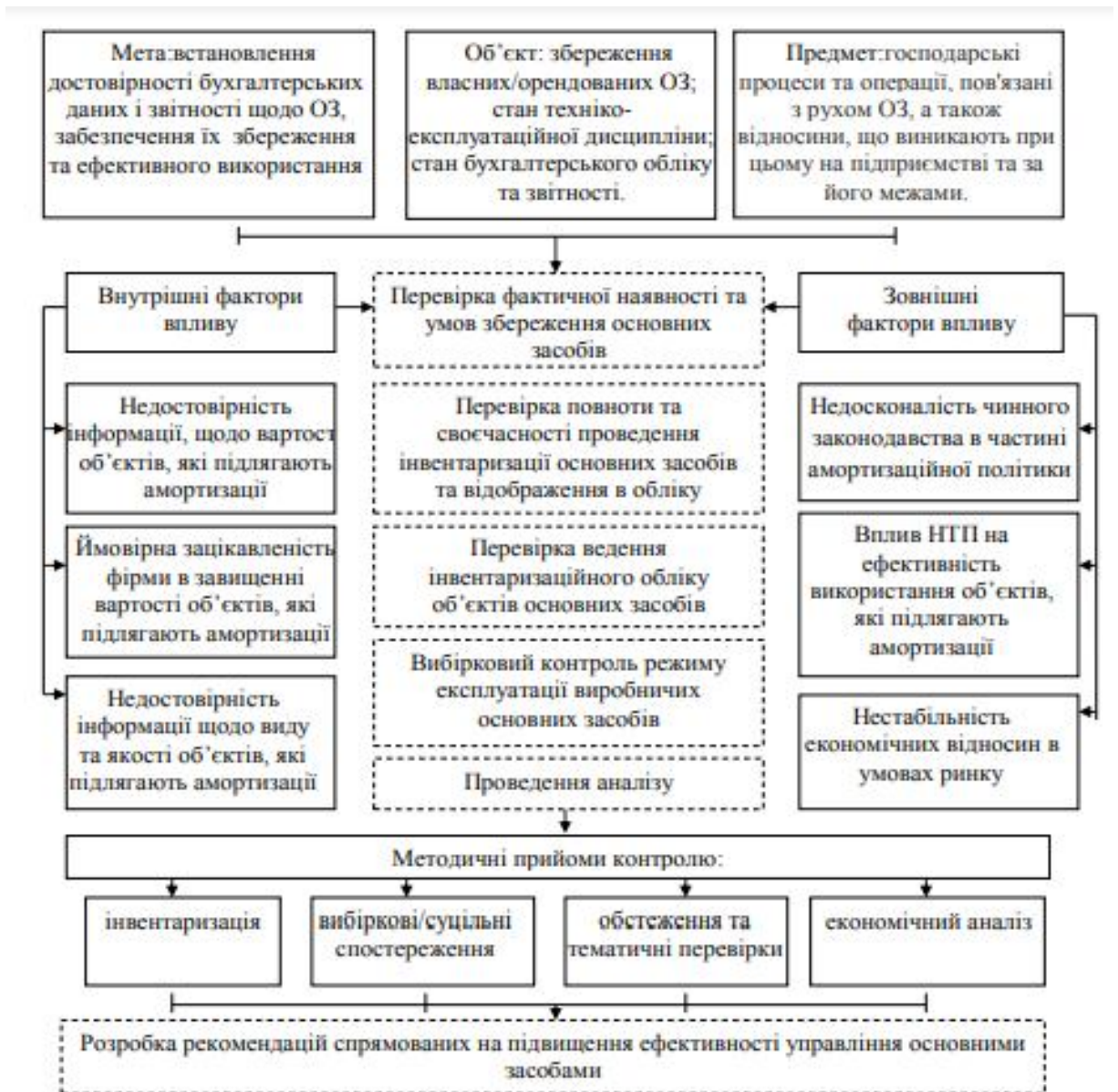

Рисунок 3.6 – Запропонований алгоритм проведення внутрішнього контролю основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Джерело: побудовано за даними [17]

На заключні результати проведеного контролю у ТОВ «Золотий Колос» впливають внутрішні та зовнішні фактори, а також результат залежить від правильного вибору одного чи декількох методичних прийомів для здійснення внутрішнього контролю. Проведення аналізу, як одного з ключових етапів контролю основних засобів включає управлінський аналіз, фінансовий аналіз, стратегічний управлінський аналіз основних засобів та формування зведеної аналітичної інформації про основні засоби. Для формування більш детальної інформації в обліково-аналітичному аспекті управління основними засобами, крім застосування положень фінансового аналізу слід використовувати і робочі аспекти управлінського аналізу [48].

Таким чином, система внутрішнього контролю має забезпечити послідовну та ефективну роботу підприємства, своєчасне та повне відображення господарських та фінансових операцій у бухгалтерському обліку. Зокрема стратегічний управлінський аналіз повинен передбачати аналіз факторів генерування та руйнування вартості основних засобів. Тому для оцінки взаємодії стратегічних і тактичних рівнянь управління основними засобами потрібно використовувати відповідні залежності (табл.3.1).

Таблиця 3.1 Визначення залежностей для управління основними засобами

Залежність	Формула	Опис
Визначення тенденції зміни вартості основного засобу	$\Delta OZ(t) = \sum_{i=1}^n OZ_i^B$	Де n-кількість різних типів основних засобів, поновлюваних на підприємстві; OZ_i^B - величина введених основних засобів i-го виду.
Визначення тенденції зміни фондівдачі з точки зору внеску кожної виробничої структури в її формування	$\Delta FO(i) = \sum_{i=1}^n OZ_i \cdot xPB_i$	Де n- кількість виробничих підрозділів підприємства; ПВі -питома вага основних засобів в i-виробничі структурі підрозділу
Визначення тенденції зміни структури формування амортизаційних відрахувань залежно від схильності підприємства до прискореного або уповільненого способу повернення фінансових коштів вкладених в засоби праці	$A(t) = \sum_{i=1}^n A_s$	Де n-кількість амортизаційних груп основних засобів або використовуваних способів амортизації; A_s - величина амортизаційних відрахувань, нарахованих для i-ї групи основних засобів або i-м способом нарахування амортизації.

Джерело: побудовано за даними [5]

Після розрахунку за даними формулами, на підприємстві формується розгорнутий звіт з отриманими показниками фінансового аналізу та управлінського аналізу. Наступним кроком є використання досліджуваної інформаційної бази після аналізу основних засобів вищим керівництвом підприємства під час прийняття рішень тактичного та стратегічного характеру з приводу оптимізації використання основних засобів та забезпечення довгострокового функціонування. У ТОВ «Золотий Колос» доцільно буде здійснювати оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю основних засобів керівництвом підприємства.

Якщо внаслідок здійснених процедур система внутрішнього контролю виявиться неефективною, то відповідні особи мають встановити причини такої неефективності, запропонувати рекомендації з усунення причин та донести це до відома працівників, які здійснюють внутрішній контроль (рис. 3.7).

Керівництво повинно скласти «Висновок щодо ефективності системи внутрішнього контролю основних засобів підприємства», який містить інформацію про низький чи достатній рівень ефективності системи внутрішнього контролю основних засобів. Бухгалтери мають змогу сформувати правильну та неупереджену інформаційну базу для того щоб прийняти ефективне управлінське тактичне чи стратегічне рішення пов'язане з використанням основних засобів.

Рисунок 3.7 – Запропонований тест оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району

Джерело: побудовано за даними [14]

Отже, від правильної побудови алгоритму контролю основних засобів та його своєчасного проведення на підприємстві залежить ефективність обліково-аналітичного забезпечення управління необоротними активами, що в свою чергу забезпечить ТОВ «Золотий Колос» достатньою кількістю релевантної та актуальної інформації щодо основних засобів.

ВИСНОВКИ

Необоротними активами є матеріальні, нематеріальні активи та права, які належать суб'єкту господарювання, що використовуються на підприємстві більше одного року (операційний цикл), забезпечуючи його діяльність, задля отримання в майбутньому економічних вигід. Основним критерієм визначення складової «необоротний» є саме строк корисного використання активу, що впливає із визначення категорії «основні засоби», наведеного у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» № 92 від 27.04.2000 р.

Необоротні активи класифікуються як: матеріальні необоротні активи (основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції в матеріальні активи, довгострокові біологічні активи); нематеріальні активи; фінансові необоротні активи.

Управління основними засобами – це процес формування та реалізації політики забезпечення їх раціональної структури та стану, підвищення економічної ефективності використання відповідно до можливостей підприємства, динаміки змін у ринковій середовищі задля досягнення стратегічних цілей діяльності.

Амортизація виступає фінансовим інструментом, за допомогою якого суб'єкт господарювання повертає раніше витрачені гроші на придбання (створення) об'єктів майна, що амортизується. Законодавством затверджено методи амортизації (прямолінійний, кумулятивний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, виробничий), які сільськогосподарські підприємства можуть застосовувати на практиці.

Одним з найважливіших і принципових етапів на підприємстві є формування облікової політики щодо необоротних активів. Документальне оформлення облікової політики підприємства здійснюється у вигляді наказу про облікову політику підприємства, який є основним внутрішнім

документом, що регулює організацію облікового процесу на підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма службами і працівниками підприємства.

Для дослідження обрано сільськогосподарське підприємство ТОВ «Золотий колос» Вітовського району, яке займається виробництвом продукції рослинництва. Необоротні активи у ТОВ «Золотий Колос» складаються з основних засобів, які протягом періоду дослідження зросли і у 2020 р. склали 16128,0 тис. грн. Питома вага необоротних активів у структурі майна об'єкта дослідження у 2020 р. складала 22,6 відсотки.

Встановлено, що найбільша питома вага у структурі вартості основних засобів ТОВ «Золотий колос» припадає на транспортні засоби, а саме 52,2%, будівлям, спорудам та передавальним пристроям – 25,6% або 7070,0 тис. грн. На машини і обладнання припадає 21,8 % або 5997,0 тис. грн. Питома вага транспортних засобів, інструментів та інвентарю складає 0,4% вартості основних засобів.

Для документального оформлення обліку основних засобів законодавством затверджено пакет первинних документів, які й використовує ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району. У бухгалтерському обліку інформація про основні засоби повинна містити дані про надходження й вибуття основних засобів, стан їх зберігання й використання, правильне й своєчасне нарахування зносу (амортизації), результати реалізації, ліквідації основних засобів, обсяги витрат на ремонтні роботи й поліпшення основних засобів. Документальне підтвердження наявності та стану основних засобів здійснюється шляхом проведення інвентаризації у ТОВ «Золотий Колос».

Для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій, капітальних інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості та інших необоротних активів, а також зносу необоротних активів призначено рахунки класу 1 Плану рахунків.

Синтетичний та аналітичний облік основних засобів у ТОВ «Золотий Колос» ведеться належним чином за відповідними вимогами та принципами

визначеними законодавством України, за допомогою автоматизованої форми обліку. Встановлено, що метод нарахування амортизації основних засобів на підприємстві – прямолінійний.

З метою приведення бухгалтерського обліку у відповідність до вимог НП(С)БО, отримання достовірної вартості основних засобів, внесених до статутного капіталу, забезпечення ефективного управління розмірами та динамікою амортизаційного фонду, запропоновано у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району проводити переоцінку об'єктів основних засобів та розроблено відповідну процедуру щодо її проведення.

Організація контролю у ТОВ «Золотий Колос» здійснюється, як зі сторони керівник підприємства так і всередині - шляхом проведення інвентаризації. За дотримання правильної організації бухгалтерського обліку та контролю відповідальність несе особисто керівник. Разом з цим існують недоліки пов'язані з організацією обліку та контролю основних засобів.

Для удосконалення контролю основних засобів було запропоновано алгоритм проведення внутрішнього контролю основних засобів, визначено основні етапи, завдання та процедури, сформовано програму його проведення. Для підвищення ефективності управління станом основних засобів необхідно здійснювати управлінський аналіз з урахуванням залежностей для управління основними засобами.

Вважаємо, що застосування у ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району запропонованих рекомендацій сприятиме подальшому удосконалення організації обліку та контролю необоротних активів, дозволить покращити процес управління необоротними активами та забезпечить конкурентоспроможність і прибутковість підприємству.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх О. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2012. – 305с.
2. Бондар О. До питання оцінки основних засобів підприємства в бухгалтерському обліку / О. Бондар // Бухгалтерський облік і аудит. – № 3. – 2005. – С. 23–28.
3. Банера Н. та ін. Облік і аудит : навчальний посібник / заг. ред. О. Скаско. Львів : Растр-7, 2017. 504 с.
4. Бездушна Ю.М. Особливості аудиту витрат на ремонт та поліпшення основних засобів. Режим доступу : http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_5-6/28.pdf
5. Бондаренко Н. М. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів. URL:http://visnyk-onu.od.ua/journal/2015_20_1_1/37.pdf (дата звернення 02.10.2018).
6. Бондаренко Н. М. Шачаніна Ю. К. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його вдосконалення. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 23. Частина 3. 2017. С. 119-121.
7. Бондаренко Н.М. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на підприємстві / Н.М. Бондаренко, К.І. Бідняк // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2015. – Т. 20. Вип. 1/1. – С. 157-160.
8. Гудзь Н. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / ред. П. Денчук, Р. Романів// Центр учбової літератури. Київ, 2016. 424 с. URL: <https://cul.com.ua/preview/buh&gu.pdf>
9. Гуцаленко Л., Гловюк А., Ковальчук І. Організація обліку та аудиту основних засобів. Науковий вісник Мукачівського державного

університету. 2017. № 8. С. 741–747.

10. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К: «Центр учбової літератури». – 2014. – 496 с.

11. Давидюк Т. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О. В. Манойленко, Т. І. Ломаченко, А. В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с.

12. Даценко Г. В. Контроль основних засобів та шляхи його вдосконалення / Г. В. Даценко, Т. В. Андрієць // Економічні науки. – 2012. – № 7. – С. 27-29.

13. Єгарміна В. Внутрішній контроль: сучасність та перспективи / В. Єгарміна // Вісник податкової служби України. – 2009. – № 21. – С. 62-65.

14. Єршова Н.Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект. Економ ка суспільство. 2018. №14. С. 894–903

15. Журавель Г. П., Хомин П. Я. Облікова політика підприємства в ринкових умовах : навч. посіб. / за ред. П. Я. Хомина. - К.: Професіонал, 2009. - 320 с.

16. Кононова І.В. Особливості обліку та аудиту основних засобів згідно з міжнародними стандартами. Режим доступу : http://irbis.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe .

17. Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства / В.О. Костюк. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 245с.

18. Кужельний М. В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку, підручник. - К.: КНЕУ, 2001.-334 с

19. Кузнецова С. А. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посібник / С. А. Кузнецова— Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2008. - 230с.

20. Кузнецова О.М. Методика аудиту основних засобів / О.М Кузнецова // Управління розвитком. – 2012. – № 7 (128). – С.111-113.

21. Мац Т. П. Методичні аспекти обліку основних засобів у сільськогосподарських підприємствах / Т. П. Мац // Зб. наук. пр. Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 2. – Т. 1. Економічні науки. – Полтава : ПДАА. – 2011. – С. 163– 169.

22. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів: затв. наказом Міністерства фінансів України від 16 листопада 2009 р. № 1327. Дата оновлення 30.12.2013. URL: <https://zakon.help/law/1327/>

23. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30 вересня 2003 р. № 561.

24. Облік поліпшення основних засобів : навч. посіб. / Під ред. Ю. Я. Лузана, В. М. Жука. – К. : Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2010. – 256 с.

25. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2011. – №13-17. – ст.112 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?reg=2755-17>

26. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 12.07.2001 № 2658-III / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.

27. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» [Електронний ресурс] : наказ від 24.12.2004 р. №817 / Міністерство фінансів України. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>.

28. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [Електронний ресурс] : наказ від 18.11.2005 р. №790 / Міністерство фінансів України. — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ws/RE11736.html

29. Про затвердження Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: затв. Наказом Міністерства

фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

30. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 №2258-VIII [Електронний ресурс] / Україна. Міністерство фінансів України. – URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.

31. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV // ВВР України. – 1999. – № 40. – URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.

32. Про затвердження національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 // [Електронний ресурс]. – URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>

33. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 299 // [Електронний ресурс]. – URL : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PlanSchetov.aspx>

34. Про затвердження міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» : Наказ Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку // [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.rada.com.ua/rus/ifrs/u1/>

35. Про затвердження міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» : Наказ Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку // [Електронний ресурс]. – URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>

36. Про затвердження міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти» : Наказ Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку // [Електронний ресурс]. – URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text.

37. Про затвердження міжнародного стандарту бухгалтерського

обліку 38 «Нематеріальні активи» : Наказ Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку // [Електронний ресурс]. – URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text.

38. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

39. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» : Наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р., № 91 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

40. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» : Наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. № 181 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

41. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

42. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 10.02.2021 р.).

43. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів

України від 27.04.2000 р. № 92 // [Електронний ресурс]. – URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

44. Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів для сільськогосподарських підприємств : Наказ Міністерства аграрної політики України від 27.09.2007 р. №701 // [Електронний ресурс]. – URL : <http://ukraine.uapravo.net/data2008/base17/ukr17799.htm>

45. Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування. Наказ Мін АПК від 4 червня 2009 року № 390. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN48748.html

46. Пушкар М. С., Щирба М. Т. Теорія і практика формування облікової політики: Монографія.-Тернопіль: Карт-бланш, 2010. - 260 с.

47. Сеймон В. С. Актуальні питання обліку необоротних активів в різних літературних джерелах. Вісник Житомирського державного технологічного університету: Економічні науки. 2007. № 4 (42). С. 159-166. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/96093>

48. Сеймон В. С. Бухгалтерський облік необоротних активів в Україні та Угорщині: порівняльний аспект : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09. Житомир. 2010. 23 с.

49. Семеген Л. Г. Суть та нормативно-правове забезпечення організації обліку інших необоротних матеріальних активів. Облік і фінанси АПК: освітній портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/sut-ta-normativno-pravove-zabezpechennya-organizacii-obliku-inshih-neoborotnih-materialnih-aktiviv.html>

50. Сирцева С. В., Пономаренко Т. С. Особливості організації обліку необоротних активів в сільськогосподарських підприємствах Зб. наук. пр. «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 13 (49). – Ч. 2. С. 250-259

51. Скоморохова С. Ю. Сучасна концепція амортизаційної політики

підприємства / С. Ю. Скоморохова, С. М. Ніколаєнко, Л. В. Гейвич // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». - 2014. - Вип.4. - С. 65-67.

52. Чабанюк О.М. Економічний зміст основних засобів як об'єкта обліку і контролю / О. М. Чабанюк // Науковий вісник НЛТУ України. Збірник науково-технічних праць. – 2013. – Вип.23. 4. – С. 292-296.

53. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : Підручник. - К.: Знання, 2004. - 447 с. Режим доступу: <http://books.cfaculfy.kiev.Ua/buE/l>

54. Шелудько В. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ, 2013. 375 с.

55. Щирська О. В. Питання обліку амортизації в різних літературних джерелах / О. В. Щирська // Міжнар. зб. наук. пр. «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу». – Житомир : ЖДТУ, 2011. – Випуск 3 (21). – Ч. 2. – С. 410–415.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство

місяць, число)

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЗОЛОТИЙ КОЛОС"

а ЄДРПОУ

Дата(рік,

Коди		
2021	01	01
32507637		
4810100000		
240		
01.11		

Територія МИКОЛАЇВСЬКА
за КОАТУУОрганізаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою
відповідальністю за КОПФГ Вид економічної

діяльності Вирощування зернових та технічних

культур за КВЕД Середня кількість працівників,
осіб 16

0933146362

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця КІРОВОГРАДСЬКА, буд. 23/В, Центральний р-
н, м. МИКОЛАЇВ, МИКОЛАЇВСЬКА обл., 54046

1. Баланс на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	15 271,7	16 128,0
первісна вартість	1011	20 573,4	23 686,0
знос	1012	(5 301,7)	(7 558,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	15 271,7	16 128,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	46 520,0	53 432,6
у тому числі готова продукція	1103	35 620,0	36 502,2
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 302,6	1 569,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	35,8	125,8
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	47 858,4	55 127,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	63 130,1	71 255,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 000,0	1 000,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14 258,2	24 155,3
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	15 258,2	25 155,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	16 077,1	15 499,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	2 053,9	2 013,4
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1 470,2	3 587,9
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	25,6	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	28 245,1	25 000,0
Усього за розділом III	1695	31 794,8	30 601,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	63 130,1	71 255,6

Звіт про фінансові результати за _____ Рік 2020 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51 097,9	82 097,2
Інші операційні доходи	2120	2 212,5	163,6
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	53 310,4	82 260,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(38 506,2)	(64 102,1)
Інші операційні витрати	2180	(4 605,9)	(15 865,4)
Інші витрати	2270	(301,2)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(43 413,3)	(79 967,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	9 897,1	2 293,3
Податок на прибуток	2300	(-)	(412,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	9 897,1	1 880,5

Керівник

(підпис)

Іванова Надія Валеріївна

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО

(ініціали, прізвище)